Міністерство освіти і науки України
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Інститут гуманітарної підготовки та державного управління
Кафедра філології та перекладу

ТОКАРЄВА СОФІЯ ВІТАЛІЇВНА
(прізвище, ім'я, по батькові)

УДК 811.111
(індекс)

Специфіка перекладу термінів у текстах військового дискурсу (на прикладі Статуту Британських Збройнх Сил «The Queen`s Regulations for the Army»)

(назва роботи)

«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»
(назва освітньої програми)

035 «Філологія»
(шифр і назва спеціальності)

Софія ТОКАРЄВА
(підпис ім'я та прізвище здобувача освітнього ступеня)

Науковий керівник Наталія КОБЗЕЙ, канд. філолог. н., доцент
(прізвище, ім'я, науковий ступінь, вчене звання)

Допущено до захисту
Завідувач кафедри

Канд. філол. н., доцент Мар'яна ШТОГРИН
(підпис) (дата) (ім'я та прізвище)

Рецензент
Канд. філол. н., доцент Наталія РОМАНЕНКО
(підпис) (дата) (ім'я та прізвище)

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Івано-Франківськ – 2025

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

Інститут *гуманітарної підготовки та державного управління*

Кафедра *філології та перекладу*

Освітньо-кваліфікаційний рівень *магістр*

Освітньо-професійна програма *«Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»*

Спеціальність *035 «Філологія»*

ЗАТВЕРДЖУЮ :

Завідувач кафедри

канд. філол. н., доцент Мар'яна ШТОГРИН

«__» *202 р.*

НА МАГІСТЕРСЬКУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Токарєвій Софії Віталіївній

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: *Специфіка перекладу термінів у текстах військового дискурсу (на прикладі Статуту Британських Збройнх Сил «The Queen`s Regulations for the Army»)*

керівник роботи *доцент Наталія КОБЗЕЙ*

затверджено наказом вищого навчального закладу від «18» *листопада 2025 р.* **№552/7**

2. Строк подання студентом роботи: *10.12.2025 р.*

3. Вихідні дані до роботи: *навчальні підручники, посібники, періодичні видання, довідники, словники, Інтернет-ресурси, матеріали конференцій тощо.*

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ДИСКУРСУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ

1.1 Дискурс у сучасній лінгвістиці: підходи до визначення та кваліфікації

1.2 Мовні та комунікативні параметри військового дискурсу

1.3 Концептуальні підходи до перекладу термінів військового дискурсу

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В «THE QUEEN'S REGULATIONS FOR THE ARMY» ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

2.1 Лексико-структурні особливості статуту Збройних Сил Великобританії

2.2 Граматико-синтаксичні засоби та стилістичні особливості офіційно-інституційного дискурсу на матеріалі «The Queen's Regulations for the Army»

2.3 Особливості перекладу військової термінології британського військового статуту

РОЗДІЛ 3 МЕТОДИКА ОПАНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СТАТУТУ «THE QUEEN'S REGULATIONS FOR THE ARMY»

3.1 Лекція як форма організації навчання: види, структури та можливості для формування лексичної компетентності

3.2 Розробка та характеристика методичних матеріалів для опанування військової лексики на основі тексту «The Queen's Regulations for the Army

3.3 Коротка анотація роботи німецькою мовою

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень):

Рисунки – 1, таблиці – 1; додатки на 21 сторінках

6. Консультанти розділів роботи:

Розділ	**Прізвище, ініціали та посада консультанта**	**Підпис, дата**	
		Завдання видав	**Завдання прийняв**
Вступ	Янишин О. К., доцент каф. ФП		
Розділ 1, 2, 3	Янишин О. К., доцент каф. ФП		
Висновки	Янишин О. К., доцент каф. ФП		

7. Дата видачі завдання: *07.11.2025 р.*

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	*Назва етапів магістерської роботи*		*Термін виконання етапів роботи*	*Примітка*
1	Вибір теми магістерської роботи та обґрунтування її актуальності		до 08.04.2025	Виконано
2	Визначення об′єкта, предмета, мети, завдань та методів дослідження		до 07.05.2025	Виконано
3	Складання попереднього плану магістерської роботи		до 07.05.2025	Виконано
4	Пошук і відбір літератури до темі магістерської роботи, складання списку використаних джерел		08.05.2025 – 15.11.2025	Виконано
5	Аналітико-синтетичне опрацювання літератури до теми роботи		08.05.2025 01.11.2025	Виконано
6	Написання тексту магістерської роботи відповідно до її структури:		29.09.2025 – 26.12.2025	Виконано
	6.1	І розділ	29.09.25 – 09.11.25	Виконано
	6.2	ІІ розділ	12.11.25 – 20.11.25	Виконано
	6.3	ІІІ розділ	21.11.25 – 26.11.25	Виконано
7	Написання вступу до теми магістерського дослідження		16.05.2025 – 18.05.2025	Виконано
8	Підготовка графічних матеріалів чи іншого унаочнення		26.11.2025 – 27.11.2025	Виконано
9	Формулювання висновків (за потреби до кожного із розділів дослідження)		10.11.2025 – 11.11. 2025	Виконано
10	Оформлення кінцевого списку використаних джерел та додатків		28.11.2025 – – 30.11.2025	Виконано
11	Оформлення та попередній захист магістерської роботи		01.12.2025 – 04.12.2025	Виконано
12	Внесення коректив та кінцеве редагування магістерської роботи		07.12.2025 – 10.12.2025	Виконано
13	Реєстрація магістерської роботи на кафедрі		15.12.2025 – 16.12.2025	Виконано
14	Захист магістерської роботи		17.12.2025 18.12.2025	Виконано

Студент Софія ТОКАРЄВА

Керівник роботи Наталія Кобзей

АНОТАЦІЯ

Токарєва С. В. Специфіка перекладу термінів у текстах військового дискурсу (на прикладі Статуту Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Armi»)

Кваліфікаційна магістерська робота за спеціальністю 035 «Філологія» спеціалізації 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська» другого рівня вищої освіти. ІФНТУНГ, м. Івано-Франківськ. 2025.

Магістерська робота присвячена дослідженню специфіці перекладу військових термінів у текстах військового дискурсу на базі Статуту Великобританії англійською мовою на українську, що характеризується високим рівнем стандартизації, а також використанням спеціалізованої лексики та необхідністю зберігати точності. Розглядаються основні труднощі військового перекладу та особливості їхнього вживання. Аналізуються основні стратегії передачі термінології зокрема калькування, транскрипція, адаптація та описовий переклад.

Ключові слова: військовий дискурс, переклад термінів, військова термінологія, спеціалізована лексика

ABSTRACT

Tokarieva S. V. Specificity of translation of terms in military discourse texts (on the example of the Military Regulations of the Armed Forces of Great Britain 'The Queen's Regulations for the Arms')

Qualification master's thesis in the speciality 035 «Philology», specialisation 035.041 «Germanic languages and literatures (translation inclusive), first language – English» of the second level of higher education. IFNTUOG, Ivano-Frankivsk. 2025.

The master's thesis is devoted to the study of the specifics of translating military terms in texts of military discourse based on the British Charter into Ukrainian, which is characterised by a high level of standardisation, as well as the

use of specialised vocabulary and the need to maintain accuracy. The main difficulties of military translation and the peculiarities of their use are considered. The main strategies of transferring terminology are analysed, including calquing, transcription, adaptation and descriptive translation.

Keywords: military discourse, translation of terms, military terminology, specialised vocabulary

ЗМІСТ

ВСТУП……...8

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ЛІНГВІСТИЧНІ ЗАСАДИ ДИСКУРСУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ В КОНТЕКСТІ ПЕРЕКЛАДУ

1.1. Дискурс у сучасній лінгвістиці: підходи до визначення та кваліфікації ……...12

1.2. Мовні та комунікативні параметри військового дискурсу ……..……..……...15

1.3. Концептуальні підходи до перекладу термінів військового дискурсу……..….. ……22

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В «THE QUEEN'S REGULATIONS FOR THE ARMY» ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

2.1. Лексико-структурні особливості статуту Збройних Сил Великобританії ……..……..…….28

2.2. Граматико-синтаксичні засоби та стилістичні особливості офіційно-інституційного дискурсу на матеріалі «The Queen's Regulations for the Army»…..……35

2.3. Особливості перекладу військової термінології британського військового статуту…….……40

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИКА ОПАНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СТАТУТУ «THE QUEEN'S REGULATIONS FOR THE ARMY»

3.1 Лекція як форма організації навчання: види, структури та можливості для формування лексичної компетентності……..……..48

3.2 Розробка та характеристика методичних матеріалів для опанування військової лексики на основі тексту «The Queen’s Regulations for the Army»……..50

3.3 Коротка анотація роботи німецькою мовою……. 58

ВИСНОВКИ……...64

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ……67

ДОДАТКИ……...72

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Потреба у глобальній безпеці людства та повномасштабна війна в Україні зумовила інтенсивний розвиток військової сфери та загострила потребу в оперативному і точному відтворенні англійських військових текстів українською мовою. Через термінологічну насиченість, специфічні структурно-семантичні моделі та лінгвокультурну варіативність, переклад військового дискурсу ускладнюється. А брак раціональної перекладацької методики сьогодні вважається вагомою проблемою під час навчання фахівців з перекладу і військових спеціалістів. Актуальність запропонованої роботи зумовлена суспільними, науковими та практичними чинниками. Найперше, потребою кваліфікованої інтерпретації та перекладу англомовних військових статутів, стандартів, наказів, доктрин, оперативних звітів тощо. Помилкова чи неточна передача лексичного значення термінів може ускладнити військову комунікацію та управління в середині війська.

Складна структура англомовної військової термінології представлена багаторівневими семантичними зв'язками, полісемією, омонімією, скороченнями та традиційним формулюванням команд. Щоб справитися з усіма викликами, потрібно обґрунтовано обирати перекладацькі стратегії, попередньо вивчивши пов'язані з ними теоретичні аспекти. Не слід забувати також, що англійський військовий дискурс сформували автентичні історичні, культурні та інституційні традиції, які, власне, й відобразилися в його термінології. Тому український перекладач мусить ще й додатково адаптовувати реалії, ранги, назви посад та нормативні формули до звичного для нас контексту, зберігаючи прагматичний потенціал оригіналу. Визначальним для нашої роботи став перекладацький чинник, адже сучасна лінгвістика останніх років активно досліджує відтворення іншомовної військової термінології, однак про перекладацькі стратегії, що застосовуються до текстів-статутів говорить вкрай мало. Що є стосується

військового Статуту «The Queen's Regulations for the Army», то він ще й досі системно не опрацьований, а його перекладацький потенціал не вивчений.

Що ж стосується методологічного аспекту роботи, то активна модернізація військової освіти в Україні та збільшення кількості спеціалізованих мовних тренінгів гостро відчуває потребу в розробці ефективних методичних матеріалів, що полегшать вивчення військової термінології. Свою лепту в розробку таких матеріалів ми намагатимемося внести і межах запропонованої магістерської роботи.

Аналіз теоретичних джерел свідчить, що проблематика перекладу військової термінології привертає значну увагу як зарубіжних, так і українських лінгвістів, особливо з періоду повномасштабного вторгнення країни-агресора. Роботи Ф. Бацевича, О. Берладин, О. Бугайчук, М. Нагач, М. Хоменко, А. Соколової, В. Погонця, Ю. Лукіянчука, З. Коржак стосуються вивчення перекладацьких практик у сфері військового дискурсу. Він, за О. Бугайчук, стосується військових концептів для раціональної комунікації [3]. А. Соколова аналізує основні мовні засоби, що використовуються у військових текстах, переконуючи, що вони «слугують засобом конструювання соціальної реальності та вираження соціокультурних норм, цінностей та ідеологій» [28]. На думку З. Коржак, переклад у глобалізованому світі виражає ефективну комунікацію» [8]. М. Нагач та М. Хоменко наголошують, що «специфіка англомовної військової термінології викликає значні труднощі при перекладі українською мовою» [18], тому її подальше дослідження є актуальним і своєчасним для забезпечення ефективної комунікації військових на міжнародній арені.

Метою нашого дослідження є комплексний аналіз термінології у британському військовому Статуті «The Queen's Regulations for the Army», визначення ефективних стратегій її перекладу українською та розробка методичних матеріалів, що спростять професійне вивчення військової лексики у ЗВО України. Успішна реалізація поставленої мети передбачає вирішення таких основних завдань:

• з’ясувати значення поняття «дискурс» та окреслити його інституційні параметри;

• визначити специфіку лексичних, структурних, граматичних, синтаксичних та семантичних особливостей військової термінології англійської мови;

• окреслити перекладацькі стратегії та прийоми для відтворення військових текстів українською мовою;

• охарактеризувати військовий Статут «The Queen’s Regulations for the Army» з точки зору перекладознавства;

• розробити методичні матеріали для вивчення термінів військової сфери на матеріалі Статуту Збройних Сил Великобританії.

Методологічна основа дослідження спирається на комплекс лінгвістичних методів, за допомогою яких можна аналізувати специфіку перекладу військової термінології у текстах військового дискурсу. Насамперед застосовано описовий метод, який дозволяє систематизувати та класифікувати терміни; метод суцільної вибірки, що в автентичному тексті виокремлює релевантні термінологічні одиниці; структурно-семантичний аналіз – для означення структурних, семантичних та функціональних особливостей термінів, вивчення їх внутрішньої організації та виявлення специфіки відтворення термінів українською мовою. Застосований нами порівняльно-перекладознавчий метод дозволив порівняти англійські терміни та їх українські відповідники, визначити перекладацькі трансформації і окреслити труднощі, пов'язані з передаванням військових понять. Елементи контекстуально-інтерпретаційного аналізу показали функції термінів військового дискурсу та уточнили їх значення в службово-правових ситуаціях, описаних у статуті. Нарешті, метод термінологічного аналізу ми спрямували на виявлення системності, нормативності та однозначності військових термінів.

Об’єкт дослідження – англомовний військовий дискурс у розрізі сучасної лінгвістики та перекладознавств.

Предмет дослідження – специфічна англомовна військова термінологія, методологія її вивчення та перекладу українською на матеріалі статуту «The Queen's Regulations for the Army».

Практична значущість роботи. Заявлені нами перекладацькі моделі та стратегії можуть застосовуватися для підвищення ефективності перекладу різножанрових текстів військової сфери, а також мінімізації можливих помилок , пов'язаних з військовим перекладом.

Матеріалом дослідження став англомовний та україномовний текст бойового Статуту ЗС Великобританії «The Queen`s Regulations for the Armi».

Публікації. Результати роботи апробовано на Всеукраїнській науковій конференції пам'яті доктора філологічних наук, професора Д. І. Квеселевича та опубліковано у збірнику матеріалів конференції.

Структура роботи. Робота складається з трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Перший розділ розглядає теоретичні та методологічні аспекти дослідження військової термінології та її класифікації.

Другий розділ аналізує способи перекладу військових термінів англійської мови на українську, зокрема лексичні, семантичні та стилістичні особливості.

Третій розділ присвячений методичному аспекту вивчення іншомовної військової лексики, зокрема опису розробленого методичного матеріалу.

Загальні **висновки** містять основні результати дослідження.

Загальний обсяг дипломної роботи становить 93 сторінки, з яких 58 сторінок основного тексту. У тексті вміщено 1 рисунок. Список використаних джерел налічує 50 найменувань (із них 10 іноземною мовою).

РОЗДІЛ І.
ТЕОРЕТИЧНІ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

1.1. Дискурс у сучасній лінгвістиці: підходи до визначення та класифікації

Основним елементом кожної держави являється наявність армії. Важливо пам’ятати те, що багато країн мають свої структурні особливості, а також військові звичаї та традиції. Оскільки спотворення перекладу, заміна слів чи упущення інформації є неприпустимим для перекладача, основна мета- підібрати коректний відповідник, який зможе точно відтворити та передати реалії певної країни. Точний переклад військових термінів є одним із найважливіших завдань сучасної професії перекладача, особливо для українців.

Розглядаючи поняття дискурсу варто зазначати, що він є складним та неоднозначним. До прикладу, у Словнику іншомовних слів подається таке визначення: «Дискурс (фр. discours – промова, виступ, слова): розмовна діяльність; у широкому розумінні – соціально обумовлена організація системи мови і надмовних факторів, необхідних для розуміння тексту, єдність, що дає уявлення про учасників спілкування, їхні установки й цілі, умови вироблення і сприйняття повідомлення». [33] А в «Енциклопедії Сучасної України» зазначено, що дискурс – «термін філософії та гуманітарних досліджень, з допомогою якого позначають аргументоване усне чи письмове обговорення будь-якої теми, в якому предметом дискусії стають і самі способи аргументації» [15].

Деякі мовознавці стверджують, що дискурс – це текст, занурений в ситуацію спілкування та як спілкування за допомогою тексту. Відомий лінгвіст Ф. Бацевич стверджує: «Дискурс – тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, писемну, паралінгвальну), відбувається в межах конкретного каналу

спілкування; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», залежних від тематики спілкування, має своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів» [5, с. 154].

Досліджуючи поняття дискурсу, варто розглянути його типи:

1. За формою: усний і письмовий;

2. За видом мовлення: монологічний або діалогічний;

3. За умов різних настанов і комунікативних принципів: аргументативний, конфліктний та гармонійний дискурси;

4. За соціально-ситуативним параметром: політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, медичний, діловий, рекламний, педагогічний, спортивний, науковий, медійний (дискурс засобів масової інформації), електронний (інтернет-дискурс), тощо;

5. За різноманітними характеристиками адресанта й адресата: соціально-демографічний критерій (дитячий, підлітковий дискурси та дискурс людей похилого віку, дискурс жіночий і чоловічий, дискурс мешканців міста й села); соціально- професійний критерій: дискурс моряків, будівельників, шахтарів; соціально-політичний критерій (дискурс комуністів, демократів);

6. За функціональною та інформативною складовими: спілкування інформативне (емотивний, оцінний, директивний дискурси) та фактичне;

7. За критерієм формальності та змістовності у функціонально-стильовому аспекті відповідно до жанрів і регістрів мовлення: художній, публіцистичний, науковий, офіційний і неофіційний та інші [29, с. 68].

Таким чином, аналіз різних трактувань поняття «дискурс» дає змогу усвідомити його як складне, багатовимірне явище, що поєднує мовні, когнітивні, соціальні та культурні аспекти комунікації. Різноманіття визначень свідчить про те, що дискурс не можна звести лише до тексту чи мовлення — це динамічний процес взаємодії між учасниками спілкування, що формується в конкретному контексті.

Як уже зазначалося, дискурс має багато похідних типів, тож варто зосередитися на темі дослідження: військовий дискурс.

Т. Корольова та співавтори подають таке визначення: «Військовий дискурс – це військова когнітивно-комунікативна система, яка представляє собою систему концептів, що відображають уявлення про реальні та уявні об'єкти, явища та їх взаємодію в сфері військового протистояння, їх раціональну та емоційну оцінку, і засоби вираження, що забезпечують комунікацію членів військового співтовариства між собою та із зовнішнім світом в різноманітних ситуаціях взаємодії і протидії» [1, с. 372]. З цього визначення можна розуміти, що основна специфіка полягає в тому, що ця діяльність є небезпечною та вимагає стислості, лаконічності та чіткості, з метою уникнення будь-якої двозначності тих чи інших термінів.

Проблематика дослідження військового дискурсу завжди була та залишається актуальною, адже це не просто переклад військової термінології, а й йому дотичних тем: дипломатія, економіка, політика, наука та інші діяльності. Також це може включати такі поняття, як протоколи, інформаційні війни, стратегії, тактики, накази. Звертаючи увагу на сучасний розвиток технологій, до переліку можна додати також кібератаки, технологічні війни чи навіть глобальні конфлікти, що залучає велику кількість осіб.

Розглядаючи сучасний стан подій, багато де важко не почути слово «війна», що також являється темою дослідження військового дискурсу. Відповідно утворюються нові групи та підгрупи, котрі тематично пов'язані із ним. У своїй статті Т. Сукаленко та С. Шпетна виокремили таку класифікацію:

1. ***Міжособистісні відносини***:

• повсякденні взаємини між військовослужбовцями;

•взаємини між військовослужбовцями залежно від звання, посади, виду збройних сил, роду військ;

• ставлення до військовослужбовців та цивільного населення інших держав.

2. ***Діяльність військовослужбовців***:

• повсякденна діяльність, побут військовослужбовців;

• діяльність під час бойових дій та навчань;

• звільнення та вільний час.

3. ***Військовослужбовець і навколишній світ***:

• їжа;

• одяг та обмундирування;

• озброєння та бойова техніка;

•стан здоров'я, частини людського тіла;

• настрій, психічний стан [36, с. 99].

Тож, проблематика військового дискурсу залишається надзвичайно актуальною в умовах сучасних глобальних викликів. Це поняття охоплює не лише вузькоспеціалізовану термінологію, але й широкий спектр пов'язаних сфер – від дипломатії та політики до інформаційних і технологічних війн.

Отже, військовий дискурс є багатовимірним феноменом, який поєднує у собі мовні, когнітивні, соціальні та культурні складові. Його значення виходить далеко за межі простої передачі інформації: військовий дискурс відображає структуру, цінності та реалії збройних сил конкретної країни, що вимагає особливої точності та відповідальності від перекладача.

1.2. Мовні та комунікативні параметри військового дискурсу

Дискурс – це «термін філософії та гуманітарних досліджень, з допомогою якого позначають аргументоване усне чи письмове обговорення будь-якої теми, в якому предметом дискусії стають і самі способи аргументації» [15]. Військовий дискурс можна виокремити як особливий вид дискурсу, що охоплює військову сферу. Він може включати в себе як офіційні документи (статути, накази, інструкції), так і публічні виступи військових та політичних діячів, а також переклад військових матеріалів.

Розглядаючи детальніше тему військового дискурсу, варто виокремити таке поняття як бойовий статут.

Бойовий статут- офіційний керівний документ, що встановлює основи бойової діяльності військ. У ньому розглядаються цілі, завдання, способи бойових дій та принципи застосування військовослужбоців, підрозділів, частин і з'єднань, основні положення з організації, підготовки і веденню бойових дій, а також щодо їх забезпечення та управління військами [7].

Протягом останніх десятиліть військовий дискурс став об’єктом активного дослідження, зокрема лінгвістичного, що пояснюється активним зростанням безпекової тематики у світовому інформаційному просторі, а також розвитком міждисциплінарних підходів у дослідженні мови.

Як зазначає А. Соколова, «класифікації військового дискурсу можуть бути різноманітними, залежно від підходу та дослідника. Одна з можливих класифікацій включає такі типи військового дискурсу:

1. Офіційний військовий дискурс: Це спосіб комунікації, що використовується військовими організаціями для передачі важливої інформації, такої як командні накази, брифінги, звіти про бойові дії та інші офіційні документи.

2. Медійний військовий дискурс: Це спосіб комунікації через засоби масової інформації, який використовується для впливу на громадську думку та створення певного образу військових дій або стратегій.

3. Академічний військовий дискурс: Це спосіб комунікації, що відбувається у наукових колах, де вивчаються питання безпеки, оборони та стратегії.

4. Суспільний військовий дискурс: Це спосіб комунікації, що відбувається серед громадськості, включаючи обговорення військових подій, політики оборони та публічної думки про військові питання» [34, с. 231].

Розглядаючи тему військового дискурсу, варто також визначити його лексичні особливості:

1) прості терміни, що складаються з одного слова: *troops – війська, missile – ракета, rifle – гвинтівка, drone – дрон, armor – броня*;

2) похідні терміни, які утворились за допомогою додавання суфіксів чи префіксів: *rearmament – переозброєння, deployment – розгортання, counterattack – контратака, commander – командир, defensive – оборонний*;

3) складні терміни, які складаються з двох та більше слів: *airstrike – авіаудар, warship – військовий корабель, battlefield – поле бою, firepower – вогнева міць, headquarters – штаб*;

4) терміни-словосполучення, тобто мають в собі більше компонентів: *rules of engagement – правила ведення бою, weapons of mass destruction – зброя масового ураження, chain of command – командна ієрархія, line of defense – лінія оборони, armed forces of Ukraine – Збройні сили України* [1, с. 37].

Військовий дискурс вирізняється широким спектром термінології, що включає різні види слів. Таке різноманіття забезпечує точність та однозначність у військовій комунікації.

Окрім лексичних особливостей, необхідно розглянути також і граматичні, адже саме вони формують структуру та стиль подання інформації. Соколова А. виділила кілька граматичних особливостей, серед яких:

1. ***Вживання стислих форм***: у військовому дискурсі часто використовуються стислі форми, які допомагають зекономити час та передати інформацію швидше. Наприклад, замість повного речення «*The enemy has been spotted*», може бути вжито стислу форму «*Enemy spotted*».

2. ***Використання інверсії***: у військовому мов ленні може використовуватися інверсія для надання особливого акценту на певні елементи речення. Наприклад, «Under heavy fire stood the brave soldiers».

3. ***Чіткі структури***: конкретність формулювань зазвичай переважає у військовому дискурсі, оскільки вона допомагає передати дієвість та енергію вираженого. Наприклад, *«Our troops destroyed the enemy's defenses».*

4. ***Вживання простих граматичних часів***: військовий дискурс може включати вживання певних часових форм, таких як Present Simple для вираження загальних фактів або Future Simple для передачі планів або намірів. Наприклад, «The mission begins at dawn».

5. ***Активне вживання пасивних конструкцій для опису військових операцій та дій***. Наприклад, *an advance was made – було здійснено наступ, an attack was conducted – було проведено атаку*.

6. ***Використання паралельних структур***. Наприклад; «*All objectives were achieved through the execution of the action plan and the utilization of state-of-the-art equipment» [47] / Всі цілі були досягнуті завдяки виконанню плану дій та використанню найсучаснішого обладнання* [34, с. 232].

Отже, граматичні особливості допомагають побудувати правильно речення, а також створити специфічний стиль мовлення. До того ж, військовий дискурс поділяється на окремі види, а саме:

1) тактична, тобто відноситься до тактики (складової частини військового мистецтва, що включає теорію і практику підготовки і ведення бою з'єднаннями, частинами (кораблями) і підрозділами різних видів збройних сил, родів військ (сил флоту) і спеціальних військ на суші, в повітрі і на морі, наприклад, *setback – відступ, stay-behind mode – спосіб забазування*;

2) військово-організаційна, що відноситься до організаційної структури військ: *General Staff of Armed Forces – Генеральний штаб Збройних Сил, military district – військовий округ*;

3) військово-технічна, що відноситься до військової техніки, зброї і т. д.: *strategic bomber aircraft – стратегічний бомбардувальник, antiaircraft launcher – зенітна пускова установка*;

4) термінологія за видами збройних сил: *Army – сухопутні війська, Navy – військово-морський флот*;

5) термінологія за родами військ: *vehicular troops – мотострілкові війська, ground attack air force – штурмова авіація* [1, с. 37].

Наявність надзвичайно великої кількості скорочених лексичних одиниць різного роду є ще однією характерною рисою сучасної англійської військової лексики. Використання великої кількості скорочень є відмінною рисою військових і технічних матеріалів з точки зору лексики. Абревіатури можуть складатися з одного *(Co – Company*), двох (*SW – Special Weapons*), трьох (*DIC – Defence Industrial Complex*), чотирьох (*CWCD – Chemical Weapons & Civil Defence*), п'яти (*MGCIR – master ground-controlled interception radar*) і більше компонентів.

Можна зробити висновок, що військовий дискурс є багатогранним явищем, яке поєднує у собі різні види документів та характеризується специфічною лексикою. Військовий дискурс відображає не тільки особливості професійного мовлення, а й культурні та соціальні аспекти військової сфери.

Військова термінологія є невід'ємною частиною військового дискурсу, адже саме вона включає в собі різні поняття: від побуту військових до їхніх завдань на службі. Крім того, військова лексика тісно переплітається з повсякденною мовою, зокрема якщо в країні зараз війна. Так чи інакше, класифікація полягає в особливостях, таких як: зміст, структура, функції тощо. Для того щоб вибрати найбільш прийнятний варіант перекладу терміну, перекладач повинен спиратися на певну класифікацію, що є необхідним.

Військова лексика є багатогранною, адже охоплює все, що пов'язано із військовими: вузькі терміни, сленг, неологізми, жаргонізми, загальні терміни, спеціальна лексика та інші. Тож, можна виокремити декілька її особливостей:

1) багаторівнева організація, які описують різні аспекти;

2) використання термінів інших терміносистем – наукових і технічних галузей;

3) регламентованість більшої частини термінів;

4) відсутність емоційно-експресивних відтінків [27, с. 139].

Як правило, військова термінологія ділиться на:

1. офіційну термінологію, що складається з статутних термінів;

2. нестатутну термінологію, яка вживається в усному мовленні військовослужбовцями, не є офіційно прийнятою.

У своїй статті П. Мельник та М. Юрковська виокремили ще одну класифікацію:

- військова термінологія, що позначає поняття «безпосередньо пов'язані з військовою справою, збройними силами, методами збройної боротьби тощо»;
- військово-технічна термінологія, що позначає поняття «безпосередньо пов'язані з військовою справою, збройними силами, методами збройної боротьби тощо»;
- емоційно-забарвлена військова лексика, представлена словами та сполученнями, які часто використовуються переважно у військовій розмовній мові і фактично є стилістично синонімами відповідних військових термінів [27, с. 138].

Розглядаючи військовий сленг, можна зрозуміти, що ця тема є доволі обширною. Військові вживають його фактично всюди і мають на різні як формальні, так і неформальні назви. Незважаючи на те, що поняття сленгу є новим, науковці поділили його на певні групи [27, с. 140]:

- відносини між людьми;
- фізична активність;
- відбій і вільний час;
- люди і навколишній світ.

Як уже зазначалося, військовий термін це мовна одиниця, що позначає предмет, явище чи процес, який пов'язаний із військовою діяльність. Оскільки ця сфера є складною та багатогранною, варто виокремити структуру військової термінології:

- ***Абревіатури та скорочення*** – скорочена форма слова або групи слів, що утворилась шляхом скорочення їх початкових літер чи частин: *NATO*

– North Atlantic Treaty Organization, IED – Improvised Explosive Device, UAV – Unmanned Aerial Vehicle.

- ***Військові професіоналізми*** – слова та словосполучення, які використовуються у військовому середовищі: company- рота, platoon-взвод, combat duty - бойове чергування).

- ***Жаргонізми*** – неофіційні мовні одиниці, що виникають у професійному середовищі та часто вживаються паралельно з офіційними термінами: *friendly fire – вогонь по своїх, green zone – безпечна зона*.

- ***Кодові назви*** *операцій, напрямів чи озброєння*: *Operation Desert Storm – Операція «Буря в пустелі», Patriot – зенітний ракетний комплекс, Donbas sector – Донецький напрям.*

- ***Загальновійськова термінологія*** – універсальні поняття: війська, командування, озброєння).

- ***Спеціалізована термінологія*** – поняття, що стосуються окремих видів військ або технологій: *stealth technology, cyber defense, HIMARS*.

Пашко В. С. та Рябокінь Н.О. виокремили групи стійких словосполучень у військовій лексиці. Їх поділяють на:

1. змінно-стійкі термінологічні поєднання, які виключають можливість різного смислового тлумачення у зв'язку з вимогою ясного і точного перекладу: *to hold a position − утримувати позицію, to shift fire − переносити вогонь по фронту*;

2. різноманітні афоризми, приказки чи прислів'я, що мають стосунок до військової справи: *good beginning is half a battle − гарний початок − половина перемоги*;

3. стійкі поєднання, які є певними кодами під час прихованого управління військами: *nojoy − ціль не виявлено*;

4. команди: *Right, Face! − Праворуч!* [32, с. 320].

Кожна мова постійно розвивається і те, що було актуальним раніше, зараз змінюється. Те саме можна і сказати про військову термінологію: вона постійно вживається носіями у різних контекстах, що дозволяє набути

інтенсивного розвитку, зокрема і у сучасному світі. Це означає, що склад англійської загально-військової та військово-технічної термінології може поповнюватися новими поняттями чи термінами, неологізмами, тощо. Отже, сучасна військова термінологія потребує чіткої класифікації та структури.

1.3. Концептуальні підходи до перекладу термінів військового дискурсу

Військова термінологія є багатогранною, тому постійне виникнення нових термінів, понять, неологізмів змушують перекладача постійно слідкувати за змінами. Це створює складність, особливо коли лексика є специфічною чи складною.

Б. Берладин та І. Кауза у своїй статті зазначають наступне: «Однією з найменш опрацьованих у цій царині є відсутність уніфікованої терміносистеми, що відповідала б сучасним безпековим реаліям України. У багатьох офіційних документах, аналітичних оглядах і перекладах зустрічається варіативність термінів, що призводить до термінологічної плутанини. Наприклад, терміни *joint operations, force posture, grey zone conflict* перекладаються по-різному залежно від контексту чи перекладача: *спільні операції / об'єднані операції, бойове розміщення сил / структура розміщення, конфлікт у сірій зоні / конфлікт низької інтенсивності*. Відсутність єдиного стандарту ускладнює комунікацію в міжвідомчому середовищі та при зводить до семантичної нечіткості» [3, с. 193]. Отже, різноманіття військової термінології не лише ускладнює розуміння, а й негативно впливає на ефективність комунікації.

Ще однією проблемою є обмежене вивчення різних аспектів перекладу військової термінології. У сучасному світі існує багато інформаційних війн, де застосовуються пропаганди та маніпуляції. Тому перекладачу особливо важливо зберегти точність і адаптувати текст до інформаційного середовища, що є серйозним викликом.

Суттєвим ускладненням є різниця між теоретичними та практичними підходами. Здебільшого дослідження базуються на академічному аналізі термінів, тоді як практична частина відрізняється, адже може бути обмежений ліміт часу або ж доступ до термінологічних ресурсів. В результату, перекладач намагається імпровізувати і самостійно підбирати точний еквівалент, що не завжди є правильно.

У військовій сфері переклад має бути максимально точним, зрозумілим та чітко передавати інформацію, зокрема щодо зброї чи бойових процесів. Основним методом перекладу вважають пошук лексичного відповідника, що дозволяє точно відобразити значення того чи іншого слова. Наприклад: *«An air strike earlier on a house in the camp killed at least 10 people and wounded many others, according to medics»*. Таким чином, словосполучення *«air strike»* можна перекласти як *«авіаудар»*, що є його прямим відповідником.

Перекладач також може застосовувати різні види трансформацій:

- ***Калькування*** – передача іншомовного слова чи виразу шляхом дослівного перекладу. Наприклад: *«Peacekeeping forces»- «миротворчі сили».*
- Т***ранскодування*** **–** спосіб перекладу, коли відтворюється звучання або ж написання терміна. До прикладу: *«Bakhmut sector»- «Бахмутський напрям».*
- ***Конкретизація*** – переклад, при якому більш загальне слово замінюється на більше точне, конкретне за змістом. Приклад: *«weapon»* - *«стрілецька зброя»*.
- ***Генералізація*** – заміна вужчого терміна на ширший *(«artillery units»-«артилерійські підрозділи»*).
- ***Описовий переклад*** використовується для термінів, які не мають точного еквівалента в українській мові: *friendly fire-вогонь по своїх позиціях, rules of engagement-правила застосування сили у бойових умовах*.

Крім усталених висловів чи словосполучень, варто виокремити також скорочення чи абревіатури. У своїй статті Малімон Л. К. та Щербан К. О. виокремили таку класифікацію [25, с. 205]:

1) переклад відповідним скороченням - еквівалентна абревіатура використовується у мові перекладу. Наприклад: *«Про це повідомляє прес служба ССО» – «This was reported by the press service of the SOF».*

2) переклад відповідною повною формою слова або словосполучення – полягає у визначенні повної форми абревіатури у мові оригіналу за словником або за контекстом самого тексту. Наприклад: *«Ворожу колісну САУ підбив український ударний FPV-дрон» – «The Ukrainian FPV drone hit the wheeled self-propelled gun»*.

Отже, переклад військової термінології є складним процесом, що вимагає не тільки лінгвістичних знань, а й орієнтації в сучасних реаліях та контекстах інформаційних війн. Відсутність точної класифікації, розбіжності між теоретичними та практичними підходами можуть ускладнювати роботу перекладача, а також і комунікацію.

Військовий дискурс – це система, що охоплює уявлення та поняття, пов’язані з військовою сферою. Основною складовою є військові терміни: жаргонізми, військові професіоналізми та різні терміни, що появляються в текстах.

Специфіка військової сфери полягає в тому, що така діяльність є доволі небезпечною і деколи життя людини може залежати від швидкості, лаконічності та точності. До цього можна віднести різні документи: бойові статути, регламенти, інструкції чи настанови. Варто зазначати, що у військовому дискурсі присутня також і відповідна лексика.

Військова термінологія- це система термінів, понять та виразів, що є безпосередньо пов’язані з військовою справою, збройними силами, військовою службою, тощо. Все ж, попри стрімкий прогрес технологій у сучасному світі, проблематика перекладу військової термінології залишається невирішеним. Це може створювати значні виклики не тільки для перекладача, а й для журналістів, аналітиків чи військових фахівців. В умовах гібридної війни проблематика перекладу військової термінології

загострюється, адже тоді мова це не просто засіб для передання інформації, а й зброя.

Постійне оновлення термінології, зокрема неологізми чи нові поняття через сучасні війни і виробництво технологій, можуть стати справжнім викликом для перекладача. Недостатньо знати тільки теоретичний аспект перекладу, а й вміти застосовувати практично і активно відслідковувати нові поняття та вирази, щоб зуміти їх максимально точно передати. Основні труднощі становлять скорочення та сленг. До прикладу, деякі абревіатури мають стандарти, за якими необхідно їх перекласти. Наприклад: *NATO (North Atlantic Treaty Organization – Організація Північноатлантичного договору), SOF (Special Operations Forces – сили спеціальних операцій), IED (Improvised Explosive Device – саморобний вибуховий пристрій).* Однак, не все так просто, адже одна і та сама абревіатура може мати декілька значень. До прикладу: *SAF – Singapore Armed Forces або Sudanese Armed Forces*. Ще однією трудністю може бути те, що деякі скорочення можуть і не мати українського відповідника, тож перекладачу доводиться або розшифровувати, або створювати власний варіант перекладу, що є ризикованим.

Ще однією особливістю є переклад жаргонізмів та кодових назв. Такі мовні одиниці складно передати лише одним словом, деколи необхідно дати повне визначення того чи іншого виразу. До прикладом: *friendly fire-вогонь по своїх позиціях чи grey zone conflict – конфлікт низької інтенсивності*. Сьогодні, в умовах повномасштабного вторгнення в Україні виникли і різні кодові назви: *Operation Desert Storm – Операція «Буря в пустелі», Patriot – зенітний ракетний комплекс, Donbas sector – Донецький напрям*. Отже, перекладач має перекласти термін так, щоб цільовій аудиторії було зрозуміло про що йде мова.

Через велику кількість різних термінів, може виникати плутанина і питання класифікації актуальне як ніколи. Все ж, наразі не існує одного єдиного стандарту, який би полегшив переклад. Як зазначають у своїй роботі Берладин Б. О. та Кауза І. Б.: «Іншою суттєвою прогалиною є обмежене

вивчення прагматичних аспектів перекладу військової термінології, особливо з огляду на емоційно та ідеологічно навантажені терміни, що широко використовуються в медіапросторі. В умовах гібридної війни, коли лексика несе не лише інформативну, а й маніпулятивну функцію, перекладач стикається з необхідністю зберегти точність, водночас адаптуючи термін до інформаційного середовища. Недостатньо досліджено, як переклад таких термінів, як *information warfare, psychological operations, disinformation campaign*, впливає на масову свідомість, а також які стратегічні наслідки має неправильне або надто кальковане перекладення». [3, с. 193] Варто виокремити ще таку проблему, як різниця між теоретичними та практичними підходами, оскільки багато досліджень зосереджені суто на аналітичному аналізі, а не на реальній роботі з термінологією, де обмежений час, стрес і обмежений доступ до ресурсів. Таким чином, переклад військової термінології ускладнюється низкою чинників, що вимагають вирішення проблеми.

Розглядаючи специфіку перекладу військового дискурсу, варто виокремити також і методи перекладу. Можна виокремити три групи трансформацій: лексична, граматична і лексико-граматична.

До лексичного можна віднести такі категорії [31, с. 282]:

- Транскрипція – відтворення іншомовного слова за звучанням (*drone – дрон, radar – радар, tank – танк*);
- Транслітерація – передача іншомовного слова через букви мови перекладу (*NATO – НАТО, HIMARS – Хаймарс, Patriot – Петріот*);
- Калькування – дослівний переклад складових (*peacekeeping forces – миротворчі сили, air defense – протиповітряна оборона, blackout – блекаут*);
- Конкретизація – заміна загального слова конкретним (*weapon – стрілецька зброя, vehicle – бронетранспортер, troops – піхотні війська*);
- Генералізація – заміна вузького поняття ширшим (*assault rifle – зброя, Humvee – військовий автомобіль, Stinger missile – ракета*);

- Модуляція – зміна точки зору чи форми вислову (*rules of engagement – правила застосування сили, to neutralize the target – знищити ціль, hostile forces – ворог*).

У своїй статті Рябокінь О. Н. і Пашко С. В. виокремили ще одну групу: [31, с. 282]

- Заміна форми слова – переклад через іншу словоформу (*troops were deployed – відбулося розгортання військ, operations continue – операція триває, losses increased – зростання втрат*);

- Заміна частини мови – переклад іншою частиною мови (*to attack – атака, to defend – оборона, hostile – ворог*).

До лексико-граматичних трансформацій відносять [31, с. 282]:

- Антонімічний переклад – передача значення через протилежне слово із запереченням (*safe zone – зона без небезпеки, without warning – раптом, fail to respond – не відреагувати*);

- Описовий переклад – пояснення терміна кількома словами (*friendly fire – вогонь по своїх позиціях, rules of engagement – правила застосування сили у бойових умовах, IED – саморобний вибуховий пристрій*);

- Компенсація – відтворення втраченого значення іншим засобом чи в іншому місці (*Black Hawk helicopter – вертоліт «Блек Хок», deserter – військовослужбовець, який залишив частину, casualties – втрати серед особового складу*).

Отже, військовий дискурс являє собою складну систему, котра поєднує усі поняття та терміни, що відображають військову термінологію. Основною ознакою є точність та лаконічність. Все ж, існує низка чинників, які перешкоджають якісному перекладу: відсутність чіткої класифікації, поява неологізмів та жаргонізмів, різниця між підходами. Таким чином, перекладач повинен не лише вміти використовувати трансформації на практиці, а й активно відслідковувати появу нової термінології, адже саме перекладач є посередником між двома сторонами.

РОЗДІЛ ІІ.
АНАЛІЗ ВІЙСЬКОВОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ В «THE QUEEN'S REGULATIONS FOR THE ARMY» ТА СТРАТЕГІЇ ЇЇ ПЕРЕКЛАДУ В АНГЛО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙСЬКОВІЙ КОМУНІКАЦІЇ

2.1. Лексико-структурні особливості статуту Збройних Сил Великобританії

Текст бойового статуту «The Queen's Regulations for the Army» [47], що є основним об'єктом нашого розгляду, представляє собою типовий приклад офіційно-інституційного документа військової сфери, з високим ступенем формалізації та насиченям спеціалізованою термінологією. Його лексичне наповнення тяжіє до номінації посадових обов'язків, структурних підрозділів та управлінських процедур та збереження однозначного сприйняття норм та наказів.

Військовий статут є офіційним і формалізованим. Усі терміни в ньому функціонують у відповідності до того, щоб точно позначати посадові обов'язки, структурні одиниці та управлінські процедури, щоб не виникало двозначного тлумачення текстових документів у контексті армійської ієрархії. «The Queen`s Regulations for the Armi» не є емоційно забарвленим, у ньому не використовувалася експресивність і художні засоби, як у офіційно-

інституційних документах. Терміни та конструкції в ньому допомагають зберегти нормативність та дисципліновану комунікацію.

Активним є використання стандартних мовних формул, що дублюються в тексті, підтримуючи однозначність сприйняття: *It is the duty of… – обов'язок посадової особи; The commanding officer shall… – використовується для наказу; Orders shall be followed without delay / акцентує на обов'язковому виконанні наказу.* Так гарантується однозначність тлумачення термінів та мінімізується ризик неточного розуміння і виконання наказів. Статут стислий і точний. Військові термінологічні не потребують додаткового пояснення, інформація передана ефективно, без можливого ризику виникнення двозначності. Наприклад, терміни *regimental sergeant major, field artillery battery, orderly room* одночасно інформують про посаду, структурну одиницю та функцію, що не потребує пояснень і контексту.

Велика кількість статутних термінів є складними лексичними конструкціями, у яких поєдналися два або більше складових компонентів. Така їх будова гарантує точну передачу функційного навантаження у формалізованій комунікації, де необхідною умовою є взаєморозуміння між військовими чинами.

Аналіз 200 термінологічних одиниць, вибраних із 354 сторінок спеціалізованої військової літератури, зокрема статуту Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Army» та його українського перекладу, показав, що в англійській термінології найпоширенішими є одно-, дво- та трикомпонентні термінологічні словосполучення. Багатокомпонентні конструкції, що містять три і більше елементи, зустрічаються значно рідше. Найбільш поширеними серед них є чотирипкомпонентні терміни, тоді як п'яти-, шести- та семикомпонентні конструкції зустрічаються нечасто і становлять незначний відсоток від загальної кількості. Результати проведеної нами роботи мають такий графічний вияв:

Рис. 2.1

Як бачимо, **двокомпонентні** субстантивні термінологічні словосполучення складають найбільш продуктивну групу в англомовних військових текстах – 30% всієї термінології. У цих комбінаціях основним компонентом, як правило, є іменник. Розглянемо найпоширеніші їх приклади такого поєднання:

• ***Модель (P)A+N***, де (P)A позначає (діє)прикметник, а N – іменник (*Substantive rank* – службовий ранг, *Warrant officer* – прапорщик, мічман, *Private soldier* – рядовий склад, *Armed Conflict* – збройний конфлікт, *Military law* – військове право). Наприклад: *«A soldier who holds a substantive rank cannot be administratively deprived of it without due process under Military law»* [47] / *солдат, який має службовий ранг, не може бути позбавлений його в адміністративному порядку без належного судового розгляду згідно з військовим правом*.

• ***Модель N+N***, де поєднуються іменники (*Service custody* – службове утримання під вартою, *Chain of command* – інстанції командування; порядок підпорядкування, *Case papers* – матеріали справи, *Promotion policy* – політика підвищення по службі). Наприклад: *«All applicants for promotion must comply with the Promotion policy stipulated by the Chain of command»* [47] / *усі*

кандидати на підвищення повинні дотримуватись політики підвищення по службі, визначеної порядком командування.

Представлені структури формують базову лексику військової термінології, яка ідентифікує звання, органи чи правові статуси в Британських Збройних Силах.

До **трикомпонентних** термінологічних словосполучень, що також широко застосовуються в досліджуваній галузі (28%), належать:

• ***Модель (P)A+(P)A+N*** *(Summary Appeal Court– Апеляційний суд з розгляду справ у скороченому порядку).* Наприклад:» *Officers who are required to perform the duty as a member of the Summary Appeal Court are to do so independently and impartially» [47] / офіцери, які зобов'язані виконувати обов'язки члена Апеляційного суду з розгляду справ у скороченому порядку, повинні робити це незалежно та неупереджено.*

• ***Моддель (P)A+N+N*** (*Permanent Staff of the TA – постійний склад Територіальної Армії, Military Penal Establishment – військовий виправний заклад).* Наприклад: «*A soldier serving on the Permanent Staff of the TA ranks with other warrant officers of the Regular Army*» *[47] / Солдат, який служить у Постійному складі Територіальної Армії, має таке ж звання, як і інші прапорщики Регулярної Армії.*

• ***Модель N+N+N*** (*Army Personnel Centre – Армійськиий кадровий центр, The Parachute Regiment – парашутний полк).* Наприклад: *«All recommendations for acting unpaid rank are to be submitted through Military Secretary at the Army Personnel Centre» [47] / Усі рекомендації щодо тимчасового звання без оплати мають бути подані через Військового секретаря до Армійського кадрового центру*.

У військових текстах основу трикомпонентних термінологічних словосполучень можуть становити як двокомпонентні терміни, так і однослівні терміни. Наприклад, на базі двокомпонентної комбінації ***N+N*** (*Service Custody – службове утримання під вартою*) можуть утворюватися трикомпонентні комбінації ***A+N+N*** (*Protracted Service Custody – тривале*

утримання під вартою по службі) чи ***N+N+N*** (*Service Custody Rules – правила утримання під вартою по службі*). Також, на основі однослівного терміна ***N*** (*Soldier – солдат*) часто створюється трикомпонентний термін ***P+A+N*** (*Accused private soldier – обвинувачений рядовий солдат*), де два послідовні означення (**P** та **A**) деталізують іменник.

Полікомпонентні термінологічні одиниці, частка яких серед досліджених нами ТС становить 9%, також представлені в різних комбінаціях:

• ***Модель*** **N+N+N+N** (*Manual of Army Pay Duties – посібник з обов'язків щодо виплат в армії).* Нариклад: *«Any cash among the effects of a deceased soldier is to be accounted for as laid down in the Manual of Army Pay Duties*» [47] / *будь-які грошові кошти серед майна померлого солдата мають бути враховані відповідно до положень Посібника з обов'язків оплати армії.*

• ***Модель N+(P)A+N+N*** (*Regular Late Entry Officers – регулярні офіцери пізнього призову).* Наприклад: «*Rules for the promotion of regular officers up to the rank of brigadier and regular late entry officers up to the rank of lieutenant colonel are given in Pay Warrant 1964» / правила просування регулярних офіцерів до звання бригадира та регулярних офіцерів пізнього призову до звання підполковника наведені у Королівському Указі про оплату 1964 року.*

• ***Модель (P)A+(P)A+N+N*** *– Executive Committee of the Army Board– Виконавчий комітет Армійської Ради;* Наприклад: *The Director of OSC(A) will report to the Executive Committee of the Army Board (ECAB).– Директор OSC(A) буде звітувати Виконавчому комітету Армійської ради (ECAB).*

• ***Модель (P)A+(P)A+(P)A+N+N*** (*Armed Forces Overarching Personnel Strategy – загальна кадрова стратегія Збройних Сил).* Наприклад: *«OSC(A) is to oversee casework so that the Army achieves the Armed Forces Overarching Personnel Strategy goals» [47] / OSC(A) має наглядати за веденням справ, щоб Армія досягла цілей Загальної кадрової стратегії Збройних Сил*.

У військових статутах, полікомпонентні терміни є досить громіздкими, що сповільнює комунікацію, адже мета полягає в тому, щоб передати

максимально велику кількість інформації за мінімальний час. Для економії часу та зручності часто використовуються абревіатури полікомпонентних термінів, створені на основі перших літер компонентів. Під час перекладу статуту Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Army» було визначено такі абревіатури:

• ***OSC(A)*** *– Office for Standards of Casework (Army) / офіс зі стандартів ведення справ (Армія).* Наприклад: *«OSC(A) is to oversee the process of casework so that the Army achieves the AFOPS goals for discipline» [47] / Офіс зі стандартів ведення справ (Армія) має наглядати за процесом ведення справ, щоб Армія досягла цілей Загальної кадрової стратегії Збройних Сил щодо дисципліни*;

• ***AFOPS*** *– Armed Forces Overarching Personnel Strategy / загальна кадрова стратегія Збройних Сил*. Приклад: «*The Army achieves the AFOPS goals; the Director of OSC(A) will report to ECAB» [47] / армія досягає цілей Загальної кадрової стратегії Збройних Сил; Директор OSC(A) звітуватиме перед Виконавчим комітетом Армійської Ради*;

• ***JPA*** *– Joint Personnel Administration / Об'єднане управління персоналом*. Наприклад*: «If a promotion has been approved, it is not complete until it is published in JPA process of the unit» [47] / якщо підвищення було затверджено, воно не є завершеним, доки його не буде опубліковано в процесі Об'єднаного управління персоналом підрозділу*;

• ***MCTC –*** *Military Corrective Training Centre / Військовий навчально-виправний центр*. Наприклад: «*If the accused is sentenced to military detention, a copy of the report is to be forwarded to the Commandant of the MCTC» [47] / якщо обвинуваченого засуджено до військового затримання, копія звіту надсилається коменданту Військового навчально-виправного центру.*

Частина статутних термінів відображає специфічну британську армійську систему, що не має аналогів у військовій практиці України. Тому перекладати його не просто, а без функціонального та адаптаційного підходу – неможливо, адже щоб відтворити термін, зберігши його роль і функцію в автентичному тексті, потрібно

додавати коментарі. Наприклад: *Regimental sergeant major* треба перекласти як *старшина полку* – найвища посада сержантського складу; *Orderly room* – канцелярія підрозділу тощо.

Під час аналізу Статуту «The Queen`s Regulations for the Army» можна виокремити деякі приклади нейтральних фразеологічних сполучень військового характеру: *chain of command – «ланцюг командування»* – уживається для позначення системи підпорядкування у військових структурах; *service custody – «військове тримання під вартою»* – використовується для опису процедури затримання військовослужбовців за внутрішніми правилами служби; *court martial – «військовий суд»* – означає спеціальний судовий орган, що розглядає порушення військової дисципліни; *commanding officer – «командир частини»* – позначає посадову особу, відповідальну за підрозділ та його дисципліну; *service discipline – «військова дисципліна»* – відображає систему норм і правил, яких зобов'язані дотримуватись військовослужбовці.

Отже, такі сполучення не мають експресивності, однак роблять текст точним, логічним та послідовним, що відповідає військовому стилю.

З погляду лексики, основною особливістю документа є насиченість спеціалізованою лексикою, яка притаманна військовій сфері. Тож, використання усталеної термінології дозволяє однозначно трактувати інструкції, адже вони є зрозумілими та точними, що є важливим аспектом у нормативних військових документах.

Наведемо такий приклад з уривка витягу із Статуту «The Queen's Regulations for the Army»: *The Office for Standards of Casework (Army) (OSC(A)) is the independent authority, outside the chain of command, with the aim of improving the efficiency of discipline casework and the handling of complaints. OSC(A) is to oversee the process of casework so that the Army achieves the Armed Forces Overarching Personnel Strategy (AFOPS) goals for discipline and the handling of complaints.* - *Управління зі стандартів ведення справ (Сухопутні війська) (УСРС(СВ)) є незалежним органом, що діє за межами інстанції командування, з метою підвищення ефективності розгляду дисциплінарних справ та обробки скарг. УСРС(СВ) здійснює нагляд за процесом*

розгляду справ, щоб Сухопутні війська досягали цілей Наскрізної кадрової стратегії Збройних Сил (НКСЗС) у сфері дисципліни та розгляду скарг.

Внаслідок наявності великої кількості спеціальних термінів у статуті, а саме: *The Office for Standards of Casework (Army) (OSC(A)) — Управління зі стандартів ведення справ (Сухопутні війська) (УСРС(СВ)), chain of command — інстанція командування, discipline casework — розгляд дисциплінарних справ, Armed Forces Overarching Personnel Strategy (AFOPS) — Наскрізна кадрова стратегія Збройних Сил (НКСЗС)*, можна стверджувати, що цей уривок, хоч і має просту синтаксичну структуру, може бути малозрозумілим навіть для людини, яка добре володіє англійською мовою, але не мала досвіду роботи з військово-правовою термінологією.

Констатуємо, що статут «The Queen's Regulations for the Army» відповідає усім вимогам, що висуваються до лексичного наповнення текстів, що позиціонуються у науковому дискурсі як військові.

2.2. Граматико-синтаксичні засоби та стилістичні особливості офіційно-інституційного дискурсу на матеріалі «The Queen's Regulations for the Army»

Англійський військовий статут належить до офіційно-інституційного дискурсу, важливим аспектом побудови якого є поєднання граматичних, синтаксичних та стилістичних особливостей, якими передається точність формулювань та однозначність у способі передавання інформації.

Військові терміни тут виражені простими і складними іменниками (*Commanding Officer, Regimental Sergeant Major, Field Artillery Battery / командир, старший сержант полку, польова артилерійська батарея*), що позначають стійкі та незмінні поняття, тлумачення яких не може бути багатозначним. Наприклад, вираз *Regimental Sergeant Major* / *старший сержант полку* хоч і складається з кількох слів, граматично позиціонуються як єдиний іменник, що називає комплексну посаду та її місце у військовій ієрархії.

Важливу роль у військово-правових документах відіграють дієслівні форми теперішнього часу і модальні дієслова, за допомогою яких формулюються офіційні накази. Слова *shall, must, will* / *повинен, мусить, буде* унормовують висловлювання і підкреслюють, що та чи інша дія є обов'язковою до виконання. Наприклад, у конструкції «*The commanding officer shall ensure compliance with regulations» [47] / командир повинен забезпечити дотримання правил* модальне дієслово *shall* вказує на обов'язок, що не може обговорюватися і якого треба строго дотримуватися.

Так само і в українській мові офіційно-ділових нормативних актів функціонують такі ж граматичні конструкції. Щоправда, не мовні особливості нашої та англійської мови збігаються не завжди, тому перекладачу має не втрачати уваги, передаючи зміст тексту-оригіналу. І пам'ятати, що деякі англомовні стилістичні елементи необхідно адаптовувати та підшуковувати еквіваленти для найточнішого перекладу автентичного матеріалу.

У активному вжитку статуту є пасивні конструкції, які не акцентують увагу на точному виконавцеві наказу, однак наголошують, що дію або правило треба виконувати беззаперечно: *Orders shall be followed without delay / замовлення повинні виконуватися без затримок*; *All personnel are required to report regularly / Весь персонал зобов'язаний регулярно звітувати.*

До **стилістичних** ознак аналізованого нами тексту відноситься с*тиль і функціональна спрямованість*. Військовий статут є офіційним і формалізованим. Усі терміни в ньому функціонують у відповідності до того, щоб точно позначати посадові обов'язки, структурні одиниці та управлінські процедури, щоб не виникало двозначного тлумачення текстових документів у контексті армійської ієрархії. «The Queen`s Regulations for the Armi» не є емоційно забарвленим, у ньому не використовувалася експресивність і художні засоби, як у офіційно-інституційних документах. Терміни та конструкції в ньому допомагають зберегти нормативність та дисциплінована комунікацію.

Окрема розмова про **синтаксичні** та **семантичні** особливості текстів військового дискурсу, а також **крос-культурні** та **перекладні аспекти**. У статуті представлена чітка ієрархія в організації речень, коли загальні положення конкретизуються у підпунктах або через деталізацію процедур. Часто вживаними є пасивні конструкціїї, модальні дієслова *shall, must, will* та довгі складні речення, що підкреслюють дотримання норм та виконання інструкцій. Кожен термін має одне значення, слова та словосполучення означають конкретну дію, обов'язок, посадову категорію або структурний підрозділ, а їх функції чітко регламентує контекст.

Частина статутних термінів відображає специфічну британську армійську систему, що не має аналогів у військовій практиці України. Тому перекладати його не просто, а без функціонального та адаптаційного підходу – неможливо, адже щоб відтворити термін, зберігши його роль і функцію в автентичному тексті, потрібно додавати коментарі. Наприклад: *Regimental sergeant major* треба перекласти як *старшина полку* – найвища посада сержантського складу; *Orderly room* – канцелярія підрозділу тощо.

Текст військового статуту директивний, насичений конструкціями, на позначення обов'язку, наказу чи змушування до виконання певних дії. Тому словосполучення *is to oversee* неправильно перекладати одним словом – *здійснює*, адже наказовий стиль тексту потребує форми *«повинно здійснюватися»*. Як приклад: «*No form of mechanical restraint other than handcuffs is to be used»* [47] */ жодні інші засоби механічного обмеження, окрім наручників, заборонено використовувати.*

«The Queen's Regulations for the Army» насичені простими змістовними реченнями, у яких реалізуються основні вимоги та встановлюються посадові обмеження. Наприклад: *«His condition is to be monitored during this time»* [47] */ його стан повинен контролюватися протягом цього часу*. Складні речення трапляються рідко, у них зазвичай містяться уточнення чи умови, характерні для мови перекладу. В англійській мові, навпаки, короткі логічні речення можна об'єднати в одне складне. Розглянемо приклад: «*He is not permitted to*

visit his place of work or barracks, nor is he allowed to attend military social functions. Commanding officers must also consider the living arrangements of living-in personnel, whether married unaccompanied or single so as to best judge where suspended personnel may be best accommodated during the suspension period» [47] */ якщо офіцер, уорент-офіцер, сержант чи рядовий солдат відсторонений від виконання обов'язків, йому не дозволяється відвідувати своє місце роботи чи казарми, а також він не може відвідувати військові громадські заходи, у зв'язку з чим командири також повинні розглянути житлові умови для персоналу, що проживає на території, незалежно від того, чи проживає він окремо від сім'ї, чи є неодруженим, щоб найкраще визначити, де відсторонений персонал може бути розміщений протягом періоду відсторонення.*

Спеціалізований переклад зосереджується на різних аспектах адаптації, які виникають при передачі текстів певного стилю. Така потреба обумовлена не тільки мовними відмінностями між вихідним текстом та його перекладом. Це необхідно ще й для того, щоб стилістичні особливості оригіналу співпадали з характеристиками цільового тексту.

Наприклад, як в англійському, так і в українському військово-статутному стилі простежується прагнення до максимальної зрозумілості висловлювань і бездоганної точності викладу думок. Водночас обидва стилі уникають використання непрямих або надмірно описових формулювань. Однак, порівняно з суворою логікою науково-технічного стилю, військові статути залишаються абсолютно об'єктивними та позбавленими будь-яких емоційних чи експресивних елементів. У зв'язку зі сказаним, варто розглянути приклад, у якому традиційна термінологія оригіналу потребує якомога точнішого функціонального перекладу, що виключає будь-які стилістичні відхилення: «*The performance of a court member shall not be considered or evaluated in the preparation of any personal report, assessment or other document used in whole or in part for the purpose of determining whether a member is qualified to be promoted, or is qualified or suited for particular*

appointments or training» [47] */ виконання обов'язків члена суду не повинно розглядатися чи оцінюватися при підготовці будь-якого особистого звіту, оцінки чи іншого документа, що використовується повністю або частково для визначення того, чи кваліфікований член для підвищення, або чи кваліфікований чи підходить він для певних призначень або навчання.*

У процесі аналізу тексту оригіналу та його українського перекладу ми з'ясували, що передача військово-статутного тексту супроводжувалася систематичною стилістичною адаптацією. Це, зокрема, виявляється у вилученні емоційно-стилістичних елементів, які не відповідають правилам директивного та нормативного викладу. Такий підхід спрямований на усунення надмірної образності, адже формулювання у статутних текстах мають бути максимально чіткими та функціональними, оскільки специфіка таких документів виключає можливість двозначного тлумачення. Наприклад, якщо в науковій англійській мові використовуються дієслова з емоційним відтінком, то у військових текстах їхнє значення навмисно нейтралізується, і вимоги формулюються в найбільш стриманій та точній формі: «*The psychiatric report is a medical confidential document and is not to be disclosed to any unauthorised person under any circumstances»* [47] */ психіатричний звіт є медичним конфіденційним документом і за жодних обставин не повинен розголошуватися жодній несанкціонованій особі.* Як можна побачити, зворот *is not to be disclosed* / *не підлягає розголошенню* виражає сувору заборону. При чому саме речення лишається нейтральним, без емоційного забарвлення.

Розглядаючи відмінність між англійською та українською мовами, можна виокремити помітну різницю в стилі та способі побудови речень. Як вже було зазначено, військовий стиль вирізняється суворою логікою та чіткою послідовністю. Проте в англійській мові нерідко такі зв'язки виражаються лише через зміст, а в нашій – використовуються вставні слова або конструкції, щоб підкреслюють такі зв'язки. Через це перекладачі повинні додавати пояснення чи уточнення, яких не було в тексті оригіналу. До прикладу, описуючи дії командира, треба додавати сполучник для підсилення:

«*The report must be sent to the prison or Young Offender Institution Governor, or the Commandant Military Corrective Training Centre, if the offender is in custody, and this fact is to be recorded on the record accompanying the proceedings of the Court Martial for review»* [17] */ звіт має бути надісланий начальнику в'язниці чи центру утримання неповнолітніх, або Коменданту Військового центру виправної підготовки, якщо особа, що вчинила правопорушення, перебуває під вартою, і цей факт зазначається у протоколі, що супроводжує протокол провадження Військового трибуналу для перегляду.* Тож, в українському перекладі додано підсилювальний сполучник «*і цей факт*», що підвищує юридичну однозначність.

Перекладаючи військовий документ, перекладач повинен точно і повно передати зміст тексту, дотримуючись офіційно-ділового стилю, та уникати перенесення специфічних особливостей англійського оригіналу. Тобто, не варто використовувати особові форми дієслів там, де в українській мові слід вживати безособові конструкції. До того ж, в англійській мові майбутній час часто позначає дії, які є вимогою або чимось постійним, проте в українській слід застосувати теперішній час. Наприклад використання особового займенника «*We*» замінюється на пасивну конструкцію або безособовий зворот: *We shall discover in the succeeding sections of this chapter that / ми виявимо в наступних розділах цієї глави, що...*– буквальний переклад*; У наступних розділах цієї глави буде показано, що...* – правильний.

Аналіз перекладу статуту «The Queen's Regulations for the Army» показав, що в англійських текстах часто застосовують пасивні конструкції для збереження нейтрального й об'єктивного стилю. Водночас в українській мові пасивний стан використовується значно рідше, тому під час перекладу доводилося замінювати пасивні конструкції іншими формулюваннями, які краще відповідають стилістичним та граматичним нормам української мови.

2.3. Особливості перекладу військової термінології британського військового статуту

Аналізуючи переклад статуту Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Army», було виявлено, що значна частина військових термінів, особливо власні назви та загальні міжнародні терміни передавалися шляхом транслітерації і транскрипції: *Tribunal – Трибунал; Brigadier – Бригадир; Geneva Convention III – Женевська конвенція III; NATO – НАТО.* Наприклад: *«The implications for Ministry of Defence policy, regulations, instructions (e.g. rules of engagement, operational procedures) and other relevant interests (this would include proceedings before international courts or tribunals»* [47] */ наслідки для політики, нормативних актів, інструкцій Міністерства оборони (наприклад, правил ведення бойових дій, оперативних процедур) та інших відповідних інтересів (сюди входять також провадження у міжнародних судах або трибуналах).* Інший приклад: *«The officer in command of the land forces in the territory if of the rank of brigadier»* [47] */ офіцер, який командує сухопутними військами на цій території, якщо він має звання бригадира.* Або: *«Service authorities retain full disciplinary powers under the relevant Service Act in a NATO country, but difficulty may arise when the right to exercise jurisdiction may lie both with them and with the local judicial authorities»* [47] */ військові органи зберігають повні дисциплінарні повноваження відповідно до чинного військового закону в країні НАТО, однак можуть виникати труднощі, коли право здійснювати юрисдикцію належить як їм, так і місцевим судовим органам...*

Під час перекладу транслітерацією необхідно враховувати також і іншу категорію, а саме «фальшивих друзів перекладача» (translator's false friends), таких як *authorities, service, instructions* тощо, адже неправильний переклад може призвести до серйозних викривлень змісту.

В англійській та українській мовах можна помітити також певну групу слів, що мають подібну форму і часто сприймаються як повні еквіваленти. Переважно це слова латинського чи грецького походження, які є поширені у багатьох мовах.

Ще одна особливість в англійській та українській мовах є наявність так званих «інтернаціональних» слів: *technology, strategy, administration* / технологія, стратегія, адміністрування тощо. Однак, зазвичай такі слова насправді не є синонімами і являють собою псевдо-інтернаціоналізми. Використання їх як безпосередніх відповідників може призвести до значних семантичних помилок. Під час аналізу статуту Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Army» та його перекладу було виявлено такі псевдо-інтернаціоналізми:

- *Principal* – «принцип», а «головний», «основний»;
- *policy* – «поліція», а «політика»;
- *complex* – не «комплекс», а «складний»*;*
- *abstract* – не «абстрактний», а «теоретичний»;
- *ordinary* – не «ординарний», а «звичайний»;

Ці приклади підкреслюють значущість ретельного вибору перекладних відповідників, щоб уникнути помилок під час перекладу.

Наприклад: *«Land operations are complex, dangerous and demanding both physically and mentally.- Сухопутні операції є складними, небезпечними та виснажливими як фізично, так і морально*. Або: *The Army's Values and Standards are not abstract concepts whose origins lie solely in the demands of battle»* [47] */ цінності та Стандарти Армії не є теоретичними концепціями, чиє походження криється виключно у вимогах бою.*

Значна кількість термінів, використаних у статуті «The queen`s Regulations for the Army" мають прямі відповідники в українській мові та можуть передаватися відповідними еквівалентами: *command – командування, organization–організація, finance–фінанси, report–звіт.* Наприклад: *«The government and command of each of the fighting Services is vested in Her Majesty The Queen»* [47] */ управління та командування кожною з бойових служб покладено на Її Величність Королеву...*

Під час перекладу велика кількість термінів відтворювалась шляхом калькування, тобто дослівно передавалась структура та зміст англійських термінів і фраз: *higher authority – вищий орган влади; service discipline – службова дисципліна; long service – довгострокова служба.* Наприклад: *...remains subject to Service discipline until he ceases to hold his commission... / ...залишається підпорядкований Службовій дисципліні до припинення терміну дії його патенту...* Або: *The case is emphatically endorsed by the Higher Authority / Справа рішуче схвалена Вищим Органом Влади.*

Оскільки не всі терміни можна було перекласти одним відповідником, під час перекладу застосовувався описовий переклад: *Geneva Convention III – Женевська конвенція III 1949 року про поводження з військовополоненими; Colonel Manning / Полковник з питань комплектування.* Наприклад*: «It is assumed that the influx is situated on bottom in the annulus between the drill string and the open hole»* [47] */ можна припустити, що притік знаходиться на вибої у затрубному просторі між бурильною колоною та стволом свердловини, не закріпленим (не обсадженим) обсадними колонами.*

Під час перекладу термінів намагалися, за можливості, уникати запозичених слів, віддаючи перевагу лексемам українського походження: *повний супротив – замість імпеданс; промисловість – замість індустрія.* Наприклад: «*All recommendations for transfer of officers between Corps are to be submitted to the Military Secretary through the Commander, Headquarters, Division of Infantry and appropriate Divisional Colonel Manning and Career Management»* [47] */ усі рекомендації щодо переведення офіцерів між Корпусами мають бути подані Військовому секретарю через Командира, Штаб Дивізії Піхоти та відповідного дивізійного Полковника відділу комплектування та управління кар'єрою.*

Під час перекладу було виявлено використання різних методів військової термінології, зокрема лексико-семантичних трансформацій. Метою перекладача було обрати найточніший підхід для відтворення значення кожного терміна.

Серед методів трансформації, що застосовувалися для перекладу термінів і термінологічних словосполучень у статуті «The Queen`s Regulations for the Army», перекладач активно використовував такі прийоми, як конкретизація та генералізацію.

Конкретизація – це передача одиниці з широким значенням через більш вузьку. В українській мові часто замінюють слова з узагальненим змістом конкретнішими еквівалентами відповідно до контексту: *individual – військовослужбовець; area – гарнізон; property – військове майно.*

Під час перекладу термінів військової термінології було використано підхід генералізації. Цей метод використовується, коли вихідне значення є детальнішим і містить більше інформації, ніж відповідна одиниця в мові перекладу. Наприклад, термін «*Officers and soldiers»* передається як *«Особовий склад»*. Або: *«Naval, Military, and Air Forces»* перекладається *«Збройні Сили»*.

У військових статутах доволі часто застосовується ще один спосіб перекладу для передачі тих чи інших понять- компенсація. Компенсація- це перекладацький прийом, який використовується для відтворення втраченого значення чи контексту. Наприклад, у статуті Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Army» англійський термін *«household division»* буде перекладатись не просто як *«дивізія»*, а *«Дивізія Королівської гвардії»*. Або: *«field officer»* буде перекладено *«офіцер, не нижче звання майора»*.

Нами було знайдено також приклади антонімічного перекладу. Це стилістичний прийом, який передає значення через протилежне слово: *«without delay – негайно»*, *«without his consent – примусово»*. Наприклад: *«A person held in service custody shall be entitled... to have intimation of his arrest and of the place where he is being held sent... without delay / особа, яка перебуває під вартою, має право... отримати повідомлення про свій арешт та місце, де вона перебуває під вартою... негайно...»*.

Термін зазвичай має однозначне значення, не містить конотацій чи синонімів, тому часто розглядається як мовна одиниця, що не створює

особливих труднощів у перекладі. Проте на практиці добір точного відповідника в певній науковій або технічній галузі може виявитися складним. Лише в ідеальних умовах термін зберігає свою однозначність і має точний переклад, особливо в межах наукового стилю.

Переклад термінів не обмежується простою заміною слова з мови оригіналу на його аналог у цільовій мові. Такий спосіб був би можливий лише за наявності сталих відповідників для кожного терміна в усіх мовних парах, проте на практиці це трапляється вкрай рідко.

Ми виявили різні категорії військових термінів, які відрізняються за складністю та структурою. Це допомогло проаналізувати, як окремі слова та складні словосполучення передаються англійською та українською мовами.

До простих термінів, що складаються з одного слова, належить *rank – звання, soldier – солдат, discipline-дисципліна, welfare-соціальне забезпечення*. Наприклад: «*Officers holding substantive rank are to take precedence over all those holding acting or local rank of the same grade»* [47] */ Офіцери, які мають штатне звання, мають перевагу над усіма, хто має тимчасове або місцеве звання того самого класу*.

Є також похідні терміни, утворені за допомогою префіксів або суфіксів: *absentees – «самовольники», ammunition-боєприпаси, offenders-правопорушники, seniority-старшинство, wreckage–уламки*. Наприклад: «*Decorations and medals of absentees without leave are to be kept in safe custody under unit arrangements»* [47] */ нагороди та медалі самовольників повинні зберігатися у безпечному місці підрозділу*. Або: «*Firearms are to be stored separately from ammunition»* [47] */ вогнепальна зброя повинна зберігатися окремо від боєприпасів*.

Складні терміни складаються з двох і більше слів: *serive custody – військова варта, civil court - цивільний суд, court martial – військовий трибунал, acting rank - тимчасове звання*. Наприклад: «*A person held in service custody shall be entitled, if he so desires, to have intimation of his arrest and of the place where he is being held sent to one person reasonably named by*

him without delay» [47] */ особа, що перебуває під військовою вартою, має право, якщо вона того бажає, на негайне повідомлення про її арешт та місце утримання однієї обґрунтовано названої нею особі*. Або: «*A person subject to Service law who has been acquitted or convicted of an offence by a civil court... cannot thereafter be tried under the Service Acts for an offence which is substantially the same as that offence»* [47] */ особа, яка підпадає під дію Військового права та була виправдана або засуджена цивільним судом за правопорушення... не може бути повторно притягнута до відповідальності за Військовими актами за суттєво таке ж правопорушення*.

Багатокомпонентні терміни-словосполучення – це довші назви або спеціальні акти: *the Registration of Births, Deaths and Marriages (Special Provisions) Act 1957– Закон про реєстрацію народжень, смертей та шлюбів (спеціальні положення) 1957 р, Rehabilitation of Offenders Act 1974– Закон про реабілітацію правопорушників 1974 р., Manual of Army Pay Duties – Інструкції з грошового забезпечення Армії, Royal Army Medical Corps - Члени Королівського армійського медичного корпусу, Long Service and Good Conduct Medal– Медаль «За довголітню та бездоганну службу».*

Наприклад: «*The Registration of Births, Deaths and Marriages (Special Provisions) Act 1957... provide for the registration of births, deaths and marriages... occurring outside the United Kingdom among members of the armed forces and civilians serving or working with them»* [47] */ закон про реєстрацію народжень, смертей та шлюбів (спеціальні положення) 1957 р.... передбачає реєстрацію народжень, смертей та шлюбів..., що відбуваються за межами Сполученого Королівства серед військовослужбовців та цивільних осіб, які проходять службу або працюють з ними*. Або: «*Members of the RAMC advise the Staff on medical matters, including occupational and public health»* [47] */ члени Королівського армійського медичного корпусу консультують Штаб з медичних питань, включаючи охорону праці та громадське здоров'я*.

Отже, під час перекладу військової термінології важливо підбирати правильний відповідник, незалежно від того чи термін простий, чи похідний,

чи багатокомпонентний. Від цього залежить точність передавання значення та уникнення можливих неточностей або спотворень у тексті.

Досліджуючи переклад «The Queen's Regulations for the Army» 1975 року, стає очевидним, що передача військово-юридичної термінології, особливо у сфері, де мова є невід'ємною частиною інституціональної та правової структури, є надзвичайно відповідальним завданням для перекладача. Незважаючи на чіткість і регламентованість, притаманну військовим статутам, перекладач повинен враховувати, що кожна мова постійно розвивається, атому не завжди має прямий еквівалент. У таких умовах перекладачеві інколи доводиться працювати з термінологічними одиницями, які є специфічними для правового та організаційного контексту Збройних Сил Корони.

Це свідчить про те, що незалежно від рівня знання перекладачем обох мов і його фонових знань, він може стикнутися з неочікуваними термінами в тексті оригіналу, які можуть стосуватися як мовних, так і екстралінгвістичних аспектів. З огляду на це, перекладач повинен володіти навичками використання не лише словників, а й глибокого аналізу контексту, щоб правильно та точно перекласти військову термінологію.

РОЗДІЛ ІІІ
МЕТОДИКА ОПАНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ЛЕКСИКИ НА МАТЕРІАЛІ СТАТУТУ «THE QUEEN'S REGULATIONS FOR THE ARMY»

3.1. Лекція як форма організації навчання: види, структури та можливості для формування лексичної компетентності

У сучасних умовах військовий дискурс є актуальним, оскільки він не лише відображає специфіку військової сфери, а й зустрічається в повсякденному житті. Вивчення такої лексики сприяє глибшому розумінню досліджуваної теми та її комунікативних процесів, зокрема під час активних збройних конфліктів.

Лекція – це логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, при необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів [12]. Тож, такий засіб вивчення інформації дозволяє поєднувати декілька функцій (інформаційну, виховну та методичну) водночас.

У ході дослідження наукових підходів до вивчення військового дискурсу було розроблено лекцію на тему: «Специфіка перекладу термінів у текстах військового дискурсу», яка має чітку структуру, добре організований зміст та відповідає сучасним вимогам до викладання перекладознавчих дисциплін.

Лекція побудована за класичною схемою: у **вступі** обґрунтовано актуальність теми дослідження, мету та завдання; в **основній частині** розглянуто поданий матеріал від загального до конкретного: поняття військового дискурсу, його лексичні особливості, класифікація та особливості перекладу; у **висновку** подано висновки та наголошено на практичній значущості дослідження для майбутніх перекладачів.

Викладений матеріал повністю відповідає сучасним методичним принципам викладання, тобто науковості, системності, практичній

спрямованості та міждисциплінарності. Лекція базується на працях українських і зарубіжних дослідників, що забезпечує достовірність, наукову цінність інформації та подано терміни, які відповідають стандартам нафтогазової галузі.

Матеріал подано у логічній послідовності:

• роль термінів у військовому дискурсі;

• лексичні особливості та класифікація військових термінів;

• специфіка перекладу та приклади з англійської й української мов.

Зміст лекції поєднує теоретичний та практичний підхід. У ній наводяться приклади військових термінів різних типів (однослівних, словосполучень чи абревіатур), аналізуються труднощі перекладу та розглядаються різні способи перекладу (описовий, транслітерація чи транскрибування). Це дозволить студентам не лише зрозуміти та засвоїти теоретичні знання, а й закріпити їх на практиці.

Для кращого розуміння матеріалу було застосовано різні методи дослідження: інформаційно-пояснювальний (для представлення теорій та визначення термінів); ілюстративний (було наведено приклади термінів у військових текстах); аналітичний (аналіз складних термінів, скорочень та абревіатур).

Матеріал викладено доступною мовою, з мінімальним використанням складної термінології, та наведено приклади використання англомовних і україномовних еквівалентів. У розробленій лекції враховано сучасні реалії професійної діяльності перекладача, адже забезпечення точного та якісного перекладу вимагає зусиль. Перекладач не лише передає інформацію, а й зберігає комунікативний ефект, культурні особливості і контекст, щоб уникнути будь-яких двозначностей.

Список використаних джерел став додатковим ресурсом для самостійного навчання студентів.

З методичної точки зору, розроблена лекція є ефективним навчальним матеріалом, що поєднує теорію і практику. Вона не лише забезпечує

студентів теоретичними знаннями, а й дозволяє їм сформувати практичні навички роботи з військовою термінологією. Таким чином, лекція сприяє розвитку професійної компетентності перекладача, забезпечуючи його готовність роботи із текстами військової тематики.

3.2. Розробка та характеристика методичних матеріалів для опанування військової лексики на основі тексту «The Queen's Regulations for the Army»

Існують численні способи ефективного опанування іншомовної лексики. Такі системи дозволяють краще запам'ятовувати матеріал та вчитися застосовувати їх при комунікації у реальному житті. Так, Х. Боквіт та М. Мельник виокремлюють декілька критерій класифікації вправ. До головних вони відносять вправи на прийом та видачу інформації та критерій комунікативності. Допоміжними критеріями є спосіб виконання, функція в навчальному процесі, роль рідної мови та виконання домашнього. Також дослідниці стверджують, що вправи можуть поділятися на рецептивні (інформація сприймається через слух або зір), репродуктивні (студенти вчаться розпізнавати навчальний матеріал – слово, звук, речення, тощо) та продуктивні (висловлення власної думки в усній або письмовій формі) [6, с. 207].

Г. Мацюк та Л. Назаревич виокремили два основні способи вивчення лексики: перекладний та безперекладний. Наочно це можна проілюструвати, коли студенти мають конкретні поняття: фрукти, предмети, частини одягу, тощо. Жести, міміка, рухи дають змогу краще пояснити те чи інше слово. Для самостійної роботи найкраще використовувати групові чи парні вправи, де студенти самостійно створюють візуалізацію [26, с. 119].

І. Удовенко та Л. Подворна виділили ще один метод, за допомогою якого лексику вивчати легше. Це лексичний підхід, що є доволі новим напрямком, який тільки набирає свою популярність. Основний підхід роботи полягає в тому, щоб вивчати не окремо слова, а так звані «chunks». Сюди

також можна віднести ідіоми, сталі вирази та колокації. Дослідниця пропонує також використовувати вправи, що базуються на жестах, мімік, синонімах чи антонімах, а також mind-maps [30, с. 105].

Методика А. Чистякова полягає у тому, щоб використовувати два правила: правило-інструкцію та правило-узагальнення. Перше правило спонукає студента до дії, а правило-узагальнення дослідник рекомендує використовувати тоді, коли студенти засвоїли певні мовні явища. Виконання вправ повинно відбуватися поетапно, від найлегшої до найважчої вправи [38, с. 208]. Т. Вергун та І. Савченко пропонують використати такі вправи як імітація, фонетичні вправи, вправи на галузь граматики, де розбираються словоформи, переказ, розповідь чи опис картинки. Це дозволяє студенту краще та легше зосереджуватися на тому, що він чи вона хочуть сказати та задіюють мовленнєві навички [11, с. 96].

І. Каркіч та І. Хом'як виокремили ще один спосіб вивчення лексики шляхом інтерактивних методів, де студенти перебувають у змодельованих ситуаціях та вчаться висловлювати свої думки за допомогою дебатів чи дискусій. До такого підходу можна використати: «Поясни слово», «Мозковий штурм», «Хто швидше?» чи просто пояснити свою думку чи рішення [18, с. 5].

Проаналізувавши різні методичні підходи до класифікації та побудови системи вправ для опанування іншомовної лексики, було розроблено комплекс вправ на основі бойового статуту «The Queen`s Regulations for the Armi» та його україномовного перекладу.

Щоб сформувати високий рівень мовленнєвої компетентності, потрібно не тільки вивчити термінологію, а й вміти застосовувати її на практиці. Тому необхідно створити комплекс завдань спрямованих на засвоєння англійських термінів військового дискурсу. Такі вправи мають спиратися на вищезазначені принципи, враховувати індивідуальні потреби учнів і забезпечувати якісне опанування матеріалу.

Розроблені вправи можна поділити на кілька категорій:

1. За видами навичок:

1.1. ***Рецептивні навички (читання та розуміння):***

Вправи на співвіднесення термінів із визначеннями:

Match the vocabulary with the definition

№	Term	Definition (English)
1	court-martial	H. A military court that tries members of the armed services for breaches of discipline
2	commanding officer	L. The officer in charge of a military unit or operation
3	general staff	J. A group of senior officers who assist in planning and coordinating military operations
4	infantry	B. Soldiers trained, armed, and equipped to fight on foot
5	setback	N. A reversal or defeat that delays progress
6	military district	O. A territorial unit for military administration and operations
7	rules of engagement (ROE)	D. Guidelines that define when and how force may be used in military operations
8	commission	M. The act of granting authority or creating an official military assignment
9	parade	C. A ceremonial march or display of troops

• ***Переклад речень військової тематики:***

Read the sentences and translate them.

1. When there is only one flagpole the flag distinguishing the appropriate Army **headquarters** is flown at the masthead and the Union Flag at the peak.

2. The National Anthem is not to be played for officers who are serving as governors or high **commissioners** or administering any Commonwealth country, associated state or dependent territory, when they go on board any of Her Majesty's ships.

3. He is responsible for their **tactical control or movement** and is particularly to ensure that all vessels keep their correct station.

4. If a soldier who has enlisted in the reserve forces without having been discharged from his previous engagement is to be tried by **Court Martial** he will be returned to his previous corps for trial.

5. The troops experienced a serious **setback** due to poor coordination during the night operation.

6. The implications for Ministry of Defence policy, regulations, instructions (e.g. **rules of engagement**, operational procedures).

7. Before soldiers are dismissed from any duty for which ammunition has been issued, an officer or warrant officer is to be made responsible for the **withdrawal** of any which remains unexpended together with accountable used components, and for their return to store.

• ***Завдання на переставляння слів у правильному порядку.***

Наприклад:

The words in each sentence are in the wrong order. Unscramble the sentences to make them correct.

1. the / is / The / enforced / engagement / Rules / strictly / of
2. ordered / retreat / commander / immediate / an / The
3. a / conduct / soldiers / must / Drill / according / to / manual / the
4. court-martial / was / A / called / officer / for / the
5. support / Infantry / fire / required / during / operation / the
6. The / strictly / obeyed / commanding / officer / orders / were
7. the / at / headquarters / held / meeting / was / A

8. joined / commission / his / officer / after / training / received / He / a

1.2. Продуктивні навички (усне мовлення та письмо):

• Усні відповіді та дискусії під час обговорення.

• Рольові ігри у групах: Divide students into small groups (3–4 people). Each group draws a card with a military situation (e.g., "Brief your team after a setback during a mission" or "Explain the drill procedure to new recruits"). Students must prepare a 2–3 minute role-play using at least 5 of the target vocabulary words (e.g., court-martial, commanding officer, logistics, reinforcement, ceasefire). One student in each group presents the briefing while the others ask follow-up question.

• Створення текстів з використанням нової термінології.

1.3. Рецептивно-продуктивні навички (переклад та термінологія):

• Переклад тексту з акцентом на військову лексику.

Наприклад: *Read the text and translate it*

Training According to The Queen's Regulations of the Army

According to *The Queen's Regulations of the Army*, every soldier must understand the structure and discipline of the armed forces. The **headquarters** plays a vital role in planning operations, coordinating units, and ensuring that orders are executed across each **military district**. The **general staff**, located at headquarters, supervises strategy and oversees all levels of command.

Every **commanding officer** is responsible for enforcing the **rules of engagement (ROE)**, which define when and how force may be used during operations. Violations of these rules may result in a **court-martial**, as discipline and lawful conduct are fundamental in military service.

Before joining active units such as the **infantry**, soldiers must receive a **commission** after completing their training. During training, they participate in **drills** that develop discipline, coordination, and reaction under pressure. The army also holds ceremonial events, such as the annual **parade**, where soldiers demonstrate their skills and honour military tradition.

In real combat situations, units may have to carry out a **tactical movement** or conduct a **retreat** if enemy forces become overwhelming. In such cases, the **withdrawal** must be organized, and **fire support** is often requested to cover the maneuver. Effective **logistics** are crucial in ensuring the supply of food, ammunition, and medical aid to frontline troops.

Unexpected challenges, such as a **setback** in an operation, may lead to a temporary loss of ground or a **casualty** among soldiers. When needed, **reinforcement** is sent to support weakened units or to resume offensive action.

During prolonged conflicts, military leaders may agree on a temporary **ceasefire** to negotiate terms, provide humanitarian aid, or regroup forces. All these actions must comply with the established regulations and be approved by higher command.

The Queen's Regulations emphasize that discipline, structure, and respect for orders are what ensure the strength and unity of the British Army.

2. За ступенем комунікативності

2.1. Комунікативні вправи:

• Обговорення власних вражень та труднощів..

• Дискусії та обговорення, спрямовані на розвиток усного мовлення.

2.2. Умовно-комунікативні вправи:

•Зіставлення термінів з визначеннями та їх переклад. Ось приклад таких вправ:

Match the vocabulary with the definition

№	Term	Definition (English)
1	court-martial	H. A military court that tries members of the armed services for breaches of discipline
2	commanding	L. The officer in charge of a military unit

№	Term	Definition (English)
	officer	or operation
3	general staff	J. A group of senior officers who assist in planning and coordinating military operations
4	infantry	B. Soldiers trained, armed, and equipped to fight on foot
5	setback	N. A reversal or defeat that delays progress
6	military district	O. A territorial unit for military administration and operations

• ***Заповнення пропусків у реченнях відповідними технічними термінами.***

Наприклад:

Fill in the blanks with the correct military term from the list provided. Use each term only once.

1. court-martial 2. commanding officer 3. general staff 4. Infantry 5. Setback 6. military district 7. rules of engagement (ROE)

1. The new strategy was discussed at the main _____ late into the night.
2. After graduation from the academy, he received his official _____ as a second lieutenant.
3. The unit executed a _____ to flank the enemy from the side.

4. After the incident, the soldier was brought before a _____ for disobeying direct orders.
5. The unexpected ambush was a major _____ in the mission.
6. According to the _____, soldiers could not fire unless directly threatened.
7. Due to rising tension, the government ordered the _____ of its forces from the area.

2.3. Некомунікативні вправи:

• Завдання на переклад речень та термінів.

• Вивчення пройденої лексики напам'ять.

3. **За дидактичною метою:**

3.1. Розвиток лексичної компетентності:

• Завдання на переклад термінів та їх пояснення.

• Використання нових термінів у контексті.

3.2. Розвиток граматичної компетентності:

• Вправа на правильний порядок слів у реченні. Ось уривок такої вправи.

1. *The words in each sentence are in the wrong order. Unscramble the sentences to make them correct.*
2. the / is / The / enforced / engagement / Rules / strictly / of
3. ordered / retreat / commander / immediate / an / The
4. a / conduct / soldiers / must / Drill / according / to / manual / the
5. court-martial / was / A / called / officer / for / the
6. support / Infantry / fire / required / during / operation / the
7. The / strictly / obeyed / commanding / officer / orders / were
8. the / at / headquarters / held / meeting / was / A
9. joined / commission / his / officer / after / training / received / He / a

3.3. Розвиток комунікативної компетентності:

• Дискусії й відповіді на запитання викладача.

• Рольові ігри та групи завдання.

4. За рівнем когнітивної складності

4.1. Низький рівень когнітивного навантаження:

• Завдання запам'ятовування слів і переклад термінів (Див. Додаток Б).

• Зіставлення термінів з визначеннями.

4.2. Середній рівень когнітивного навантаження:

• Переклад речень і невеликих текстів.

• Виконання завдань на заповнення пропусків.

4.3. Високий рівень когнітивного навантаження:

• Написання власного абзацу з новими термінами.

Наприклад: Write a short paragraph using at least five new terms in context.

• Усні дискусії й рефлексія.

• Аналіз та синтез інформації з тексту.

Розроблений урок розрахований на студентів IV курсу спеціальності 035 «Філологія» для поетапного засвоєння військової лексики: від ознайомлення з термінами й базових перекладацьких завдань до їхнього активного використання в усному та письмовому мовленні. Вправи охоплюють рецептивні, продуктивні та інтегровані навички, поєднують комунікативні та умовно-комунікативні завдання, мають різний рівень когнітивного навантаження. Це забезпечує комплексний розвиток лексичної, граматичної й комунікативної компетентностей студентів у межах теми Military vocabulary.

Запропонована класифікація вправ охоплює всі аспекти навчального процесу: від засвоєння термінології до її застосування у творчих завданнях. Такий підхід дозволяє ефективно розвивати як теоретичні, так і практичні навички студентів, підвищуючи їхню фахову підготовку у перекладі військової термінології.

3.3. Коротка анотація роботи німецькою мовою

Der Diskurs wird als komplexes und vielschichtiges Phänomen betrachtet, das sprachliche, kognitive, soziale und kulturelle Aspekte der Kommunikation vereint. Er ist ein dynamischer Prozess, in dem der Text das Ergebnis sprachlicher Aktivität und der Kontext der entscheidende Faktor für das Verständnis ist. Der militärische Diskurs nimmt unter seinen Varianten einen besonderen Platz ein, da er gefährliche und verantwortungsvolle Aktivitäten mit der Notwendigkeit der Prägnanz, Genauigkeit und Eindeutigkeit von Äußerungen verbindet, um Mehrdeutigkeiten zu vermeiden, die kritische Folgen haben können.

Die Aktualität der Erforschung des militärischen Diskurses ergibt sich daraus, dass er nicht nur die Übersetzung militärischer Terminologie umfasst, sondern auch ein breiteres Spektrum verwandter Themen: Diplomatie, Politik, Wirtschaft, Informationskriege und neueste Technologien. Aktuelle globale Herausforderungen, insbesondere Kriege und Cyberangriffe, tragen zur Bildung neuer Gruppen und Untergruppen von Begriffen bei. Somit spiegelt der militärische Diskurs nicht nur die Struktur der Streitkräfte und militärische Aktivitäten wider, sondern auch die Werte der Gesellschaft, was vom Übersetzer ein hohes Maß an professioneller Ausbildung, sprachlicher Genauigkeit und kultureller Kompetenz erfordert.

Diskurs wird als Prozess der Sprachaktivität verstanden, während Text dessen Ergebnis ist. In diesem Zusammenhang wird der militärische Diskurs als eine spezifische Variante herausgestellt, die offizielle Dokumente (Befehle, Statuten, Anweisungen), öffentliche Auftritte von Militärs und Politikern sowie die Übersetzung von Fachmaterialien umfasst. Eines der Schlüsselelemente ist die Kampfstatut, die die Grundlagen der Kampfhandlungen der Truppen, ihre Aufgaben, Kampfmethoden und Führungsprinzipien festlegt. Der militärische Diskurs wird in der modernen Wissenschaft aktiv erforscht, da er nicht nur die professionelle Sprache, sondern auch umfassendere Sicherheits- und Kommunikationsprozesse in der Gesellschaft widerspiegelt.

Seine Struktur zeichnet sich durch lexikalische und grammatikalische Besonderheiten aus. Der Wortschatz umfasst einfache, abgeleitete, komplexe

Begriffe und Wortverbindungen sowie eine beträchtliche Anzahl von Abkürzungen. Zu den grammatikalischen Merkmalen gehören prägnante und klare Formulierungen, Inversion, aktive Verwendung passiver Konstruktionen, parallele Strukturen und einfache Zeitformen. Der militärische Diskurs lässt sich in mehrere Arten unterteilen – offiziell, medial, akademisch und gesellschaftlich – und umfasst thematisch die Bereiche Taktik, Organisation und Technik. All dies macht ihn zu einem vielschichtigen Phänomen, das sprachliche, berufliche, kulturelle und soziale Dimensionen vereint.

Der Diskurs wird als ein Prozess der sprachlichen Tätigkeit verstanden, während der Text ihr Ergebnis darstellt. In diesem Zusammenhang hebt sich der militärische Diskurs als eine spezifische Variante hervor, die offizielle Dokumente (Befehle, Satzungen, Anweisungen), öffentliche Reden von Militär- und Politikvertretern sowie die Übersetzung spezialisierter Materialien umfasst. Eines der Schlüsselelemente ist die Gefechtsordnung, die die Grundlagen der Kampftätigkeit der Truppen, ihre Aufgaben, die Kampfmethoden und die Grundsätze der Führung festlegt. Der militärische Diskurs wird in der modernen Wissenschaft aktiv erforscht, da er nicht nur die Fachsprache widerspiegelt, sondern auch breitere Prozesse der Sicherheit und Kommunikation in der Gesellschaft.

Seine Struktur zeichnet sich durch lexikalische und grammatische Besonderheiten aus. Der Wortschatz umfasst einfache, abgeleitete, zusammengesetzte Termini und Terminusverbindungen sowie eine beträchtliche Anzahl von Abkürzungen. Die grammatischen Merkmale beinhalten knappe und präzise Formulierungen, Inversion, den häufigen Einsatz von Passivkonstruktionen, parallelen Strukturen und einfachen Zeitformen. Der militärische Diskurs gliedert sich in mehrere Varianten – offiziellen, medialen, akademischen und gesellschaftlichen – und umfasst thematisch die taktische, organisatorische und technische Sphäre. All dies formt ihn zu einem vielschichtigen Phänomen, das sprachliche, fachliche, kulturelle und soziale Dimensionen miteinander verbindet.

Die Militärterminologie ist vielschichtig und wird ständig aktualisiert, was die Arbeit des Übersetzers erschwert, und eine sorgfältige Verfolgung der Änderungen erfordert. Die Schwierigkeit besteht darin, dass es kein einheitliches Begriffssystem gibt, dass die Übersetzung von Begriffen variiert und dass die Besonderheiten militärischer Prozesse genau wiedergegeben werden müssen. Darüber hinaus zwingt der Einfluss von Informationskriegen und Propaganda dazu, die Übersetzung an das moderne Informationsumfeld anzupassen. Um Genauigkeit zu gewährleisten, werden verschiedene Strategien angewendet: Auswahl lexikalischer Entsprechungen, Kalibrierung, Konkretisierung, Verallgemeinerung, beschreibende Übersetzung und Übertragung von Abkürzungen. Somit verbindet die Übersetzung militärischer Terminologie linguistische Kenntnisse mit dem Verständnis der aktuellen Sicherheits- und Sozialrealitäten und ist ein komplexer interdisziplinärer Prozess.

Der militärische Diskurs ist ein System von Begriffen und Termini aus dem militärischen Bereich, das Fachausdrücke, Jargon und Spezialvokabular umfasst und Kampfstatuten, Anweisungen und Richtlinien widerspiegelt, bei denen Genauigkeit, Prägnanz und Schnelligkeit von entscheidender Bedeutung sind. Die Übersetzung militärischer Terminologie wird durch die ständige Aktualisierung des Wortschatzes, das Aufkommen von Neologismen, Abkürzungen und Codenamen sowie durch den Unterschied zwischen theoretischen und praktischen Ansätzen, Zeitbeschränkungen und dem Zugang zu Ressourcen erschwert. Um Genauigkeit zu gewährleisten, werden verschiedene Transformationen angewendet – lexikalische, grammatikalische und lexikalisch-grammatikalische, einschließlich beschreibender Übersetzung und Kompensation verlorener Informationen. Der militärische Diskurs verbindet sprachliche, berufliche und kulturelle Aspekte, und der Übersetzer fungiert als Vermittler, der die Verständlichkeit und Genauigkeit des übertragenen Inhalts gewährleistet.

Die Analyse der terminologischen Einheiten der Satzung der Britischen Streitkräfte, „The Queen's Regulations for the Army“, zeigte, dass die am weitesten verbreitete Begriffe in der englischen Militärterminologie zwei- (30 %)

und dreikomponentige (28 %) terminologische Wortverbindungen sind. Zweikomponentige Konstruktionen, oft nach den Mustern (P)A+N (*Military law*) oder N+N (*Chain of command*) aufgebaut, bilden das Basisvokabular zur Identifizierung von Dienstgraden, Organen und Rechtsstellungen. Dreikomponentige Termini (*Summary Appeal Court*) und die weniger häufigen, mehrkomponentigen Einheiten (9 %) sind recht schwerfällig. Daher werden in militärischen Statuten zur Zeitersparnis und Kommunikationserleichterung aktiv Abkürzungen verwendet, die aus den Anfangsbuchstaben der Komponenten gebildet werden, wie z. B. OSC(A) (Office for Standards of Casework (Army)) oder AFOPS (Armed Forces Overarching Personnel Strategy). Dies unterstreicht das Streben nach maximaler Informationsdichte und Prägnanz, was ein Schlüsselmerkmal des militärisch-statutarischen Diskurses ist.

Die Übersetzung militärisch-statutarischer Dokumente erfordert Klarheit, höchste Genauigkeit, Logik und Eindeutigkeit. Daher ist die Sprache der Statuten trocken, formalisiert und frei von rhetorischen Figuren. Die wichtigste lexikalische Besonderheit ist die Sättigung mit spezialisierter Terminologie (*service custody*, *court martial*, *service discipline*). Die Syntax zeichnet sich durch einen direktiven, befehlenden Stil aus (Verwendung von Konstruktionen wie *is to be used*). Bei der Übersetzung wird eine systematische stilistische Anpassung und eine breite Palette lexikalisch-semantischer Transformationen angewandt, um interlinguale Unterschiede zu überwinden und maximale funktionale Präzision zu erreichen. Insbesondere werden verwendet: Transliteration (*NATO, Brigadier*); direkte Äquivalente (*command, report*); Lehnübersetzung (*higher authority*); beschreibende Übersetzung (für Termini ohne direktes Äquivalent, z. B. *friendly fire*); Konkretisierung (*individual* – «військовослужбовець»); Generalisierung (*Officers and soldiers* – „Особовий склад“); Kompensation und antonymische Übersetzung (*without delay* – «негайно»). Besonderes Augenmerk liegt auf der korrekten Wiedergabe von Abkürzungen (mit Entschlüsselung) und Pseudo-Internationalismen (*principal* – «hauptsächlich», nicht «Prinzip»), sowie der grammatischen Anpassung (Ersetzung passiver Konstruktionen durch aktive,

Verwendung unpersönlicher Formulierungen). Der Übersetzer muss über eine tiefgehende Kontextanalyse verfügen, um die militärisch-juristische Terminologie, die spezifisch für den Rechts- und Organisationskontext der Streitkräfte ist, präzise zu übertragen.

Aufbau und Umfang der Arbeit. Die Arbeit besteht aus einer Einleitung, drei Kapiteln, allgemeinen Schlussfolgerungen, einem Literaturverzeichnis und Anhängen.

Im ersten Kapitel werden terminologische Wortverbindungen als sprachliche Struktur des militärischen Diskurses betrachtet, strukturelle Besonderheiten und der Prozess der Begriffsbildung analysiert.

Im zweiten Kapitel werden die Möglichkeiten der Übersetzung terminologischer Wortverbindungen unter Berücksichtigung lexikalischer, semantischer und stilistischer Besonderheiten analysiert.

Das dritte Kapitel ist dem methodischen Aspekt des Studiums fremdsprachiger Militärlexik gewidmet, insbesondere der Beschreibung der entwickelten methodischen Materialien.

In den allgemeinen Schlussfolgerungen werden die wichtigsten Ergebnisse der Untersuchung vorgestellt.

ВИСНОВКИ

Здійснена наукова робота глибоко досліджує перекладацькі особливості військової термінології та її мовних конструкцій, спираючись на офіційний текст статуту британських збройних сил під назвою «The Queen's Regulations for the Army». Військовий дискурс представляє собою унікальну комунікативну сферу, яка відзначається високим ступенем стандартизації засобів мови. Специфіка такої діяльності вимагає абсолютної чіткості, однозначності та лаконічних виражень, адже будь-яка неточність може призвести до викривлення наказів, їхнього хибного виконання чи навіть становити загрозу для життя особового складу. Таким чином, якісний переклад військових текстів потребує не лише досконалого володіння мовою, але й врахування юридичних аспектів, службових процедур і функціонального контексту кожної термінологічної одиниці.

Під час дослідження було встановлено, що військова термінологія являє собою високоорганізовану систему, яка включає набір різних типів лексичних одиниць: від простих лексем та багатокомпонентних словосполучень до професіоналізмів, сленгових конструкцій та кодових позначень. Аналіз 200 термінів, відібраних зі статуту, показав домінування одно- та двокомпонентних термінів. Більш складні конструкції з декількох слів найчастіше зустрічаються в адміністративних або юридичних розділах тексту. Крім того, значну частину військового лексикону складають абревіатури, які функціонують у військовому середовищі як самостійні мовні одиниці. Утім, їх безпосередній переклад українською мовою без додаткових пояснень є неприйнятним, оскільки це суперечить принципу ясності нормативного тексту й потребує обов'язкової розшифровки.

Аналіз лексичної, граматичної, синтаксичної та стилістичної організації тексту статуту підтвердив, що його мова має нейтральний офіційно-діловий характер із повною відсутністю емоційно-експресивних елементів. Синтаксис характеризується чіткими граматичними

конструкціями, широким використанням пасивного стану, інфінітивних зворотів і мінімізацією варіантності висловлювань. Така стилістика спрямована на усунення можливості неоднозначної інтерпретації та дотримання загального стандарту документообігу у військових структурах. При перекладі цих структур потрібно враховувати відмінності між англійськими і українськими стилістичними нормами: англійська мова тяжіє до стислих конструкцій, тоді як українська нерідко потребує більш докладного викладу.

У ході дослідження перекладацьких методів було виявлено використання кількох стратегій для передачі військової термінології статуту. Зокрема, застосовувалися прямі відповідники у випадках їхньої відповідності нормам української мови, калькування для прозорих структурно термінів за умови граматичної та семантичної допустимості, транскрипція і транслітерація – для назв установ, персоналій або міжнародних термінів. Описовий переклад використовувався у ситуаціях, коли військовий термін не мав точного відповідника або його буквальне перенесення могло б спотворити зміст документа. Це було особливо актуальним для юридичних понять, службових процедур або організаційних структур британської армії, які не мають аналогів в українській системі. Також наголошувалося на важливості обережного підходу до псевдоінтернаціоналізмів через можливість неправильного тлумачення тексту.

Окрім того, у дослідженні була приділена значна увага лінгвокультурним і прагматичним аспектам процесу перекладу. Ураховуючи, що терміни, використані в статуті, тісно пов’язані з культурними, історичними та правовими реаліями британської армії, перекладач має не тільки передати їхню формальну складову, але й забезпечити їхню адекватність у контексті іншого культурного середовища. У численних випадках виникала необхідність компенсувати семантичні розбіжності, які спричинені системними відмінностями між структурами британської та української армій. Для цього вдавалися до таких методів, як адаптація,

генералізація або конкретизація. Це свідчить про те, що переклад військової термінології виходить за межі елементарного технічного відтворення слів і являє собою складний когнітивний та інтерпретаційний процес.

Додатково в роботі було розглянуто методичний аспект освоєння військової лексики. Розроблені практичні матеріали засвідчили ефективність інтегрованого підходу для розвитку лексичної, граматичної та комунікативної компетентностей. Ці матеріали сприяють опануванню студентами складної професійно орієнтованої термінології та її успішному застосуванню на практиці. Це підтверджує методологічну значущість отриманих результатів для процесу підготовки перекладачів, військових фахівців і студентів-філологів.

Підсумовуючи сказане, можна стверджувати, що переклад військової термінології є багатошаровим і комплексним завданням, яке потребує високого рівня мовної компетенції, глибокого розуміння військової структури, здатності до міжкультурної інтерпретації та стратегічного використання різноманітних перекладацьких прийомів. Військовий дискурс виключає будь-яку варіативність у тлумаченні змісту, через що перекладач зобов’язаний суворо дотримуватись найвищих стандартів точності та однозначності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова О., Корольова Т., Соріч Р. Військовий дискурс та особливості його перекладу. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2021. № 33. С. 369–386.
2. Бевзо Г., Алиєва А., Поліщук О. Лексико-семантичні особливості англомовної військової термінології. *Академічні студії. Серія «Гуманітарні науки»*. 2022. Вип. 1. С. 120 –125.
3. Берладин О. Б., Кауза І. Б. Переклад військової термінології з англійської на українську мову: проблеми та стратегії адаптації. *Закарпатські філологічні студії*. 2025. Випуск 40, т. 1. С. 191 –197.
4. Бесклетна О. О., Шаранова Ю. В. Проблема класифікації англомовної військової лексики в парадигмі лінгвістичних досліджень. *Закарпатські філологічні студії*. 2021. Випуск 19, т. 2. С. 54 –59.
5. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-е вид., доп. Київ : ВЦ «Академія». 2009. 376 с.
6. Бовкіт Х. І., Мельник М. М. Система вправ для активізації іншомовної лексики студентами спеціальності Фт, Е. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*, № 32 (2). Львів, 2018. С. 206 –208.
7. Бойовий статут. Вікіпедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%91%D0%BE%D0%B9%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%82
8. Бондар Л. В., Полюк І. С. Методична типологія лексики. Київ, 2008. 5 с.
9. Бугайчук О. В. Функціонування військових термінів у німецькомовному військовому дискурсі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2023. № 1. С. 137 –142
10. Бугайчук О. А. Функціональні особливості військового дискурсу. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія*

«Філологія». 2023. Вип. 18 (86). С. 28–32.

11. Вергун Т. І., Савченко І. В. Вивчення професійної лексики на заняттях з англійської мови в вищих навчальних закладах. *VIRTUS*. 2018. № 20. С. 90–93.

12. Види і типи лекцій та рекомендації до їх проведення. URL: https://itcollege.lviv.ua/vydy-i-typy-lektsiy-ta-rekomendatsiyi-do-yikh-provedenny/

13. Гасюк Н. В., Пуш О. М. Особливості перекладу військової термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2022. № 58. С. 305–308.

14. Долинський Є. Військова термінологія та її переклад як елемент підготовки майбутніх філологів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2025. Вип. 83, т. 2. С. 271–276.

15. Енциклопедія Сучасної України. Дискурс. URL: https://esu.com.ua/article-24374

16. Єщенко Н. Система лексичних вправ у викладанні української мови як іноземної. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. № 35 (2). С. 298–305.

17. Іваницька Н. Л. Сучасні тенденції розвитку мовної освіти в Україні. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: педагогіка і психологія.* 2015. № 44. С. 24–28.

18. Каркіч І., Хом'як І. Лінгвістичні основи компетентного підходу до навчання лексикології в основній школі. Україна, 2019. URL: https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.04.02.html

19. Кобзей Н. В., Собко С. В. Особливості перекладу термінів у текстах військового дискурсу. Сучасний стан і перспективи лінгвістичних досліджень та проблеми перекладу : Збірник наукових праць / За заг. ред. М. В. Полховської, Н. Д. Борисенко, А. П. Очковської. Житомир, 2025. С. 56–59.

20. Коржак З. З. Особливості перекладу сучасної військової

термінології. Івано-Франківськ, 2024. С. 71–75.

21. Купіна І. О., Бабич М. О. Структурні характеристики військових термінів в українській мові. *Міжнародний науковий журнал «Грааль науки»*. 2022. № 23. С. 342–344.

22. Купчик Л. Осучаснення професійної підготовки вчителя іноземних мов: досвід німецькомовних країн. *Наукові записки: Серія: Філологічні науки*. 2017. №153. С. 713–718.

23. Лемешко О. Структурні характеристики англомовних військових термінів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 27, т. 3. С. 55–59.

24. Лукіянчук Ю. О. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологічна»*. 2017. № 66. С. 65–67.

25. Малімон Л. К. Щербан К. О. Переклад військової термінології в англомовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. *Закарпатські філологічні студії*. 2024. № 35. С. 201–205.

26. Мацюк Г., Назаркевич Л. Основні способи семантизації нової лексики. *V Міжнародна науково-методична конференція актуальні питання організації навчання іноземних студентів в Україні присвячена 60-річчю ТНТУ імені Івана Пулюя*, 2020. С. 118–121.

27. Мельник П. П., Юрковська М. М. Визначення поняття військової лексики та підходи до її вивчення. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса*. 2021. № 2 (13). С. 137–141.

28. Нагач М. В., Хоменко М. М. Особливості перекладу військових термінів. *Philology and Linguistics*. Orléans, France, 2023. № 179. С. 596–606.

29. Погонець В. Особливості англомовного військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 39. С. 67–71.

30. Подворна Л. А., Удовенко І. В. Лексичний підхід у викладанні англійської мови. *Філологічні студії*. 2025. № 39. 103 с.

31. Рябокінь Н. О., Пашко С. В. Специфіка перекладу військової

термінології. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2025. № 3. С. 280–285.

32. Рябокінь Н. О., Пашко С. В. Особливості перекладу англомовної військової термінології на українську мову. *Філологічні науки*. 2024. С. 316–321

33. Словник іншомовних слів. Що таке дискурс?. URL: https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%C4%E8%F1%EA%F3%F0%F1

34. Соколова А. До проблеми вивчення військового дискурсу. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2024. Вип. 73, т. 3. С. 229–234.

35. Сосіна В. Класифікація вправ для загального розвитку як ефективного засобу різнобічної рухової підготовки у спорті. *Наука в олімпійському спорті.* 2021. № 2. С. 44–50.

36. Сукаленко Т. Шпетна С. Функціювання військового дискурсу в сучасному комунікативному просторі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023, С. 96–102.

37. Стародубцева А. О., Талавіра Н. М. Специфіка перекладу військової термінології в англомовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. *Філологічні науки: «Молодий вчений»*. 2023. № 7 (119). С. 57–61.

38. Чистякова А. Б. Система вправ при навчанні іноземної мови. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки. Наукові дослідження. Досвід. Пошуки.* Харків, 2008. № 12. С. 208–214.

39. Abdusalomov F. Realization of commands in military discourse: Linguistic and pragmatic perspectives. *Spanish Journal of Innovation and Integrity*. 2025. Vol. 41. P. 315–320.

40. Boborykin, D. Specifics of explication of military concepts in diplomatic discourse during peace talks. *Ukrainian sense*. 2025. No. 1. P. 13–21.

41. Die Bedeutung von Militärsprache in Übersetzungen: Kommunikation in Verteidigungsbereich. URL: https://www.skrivanek-gmbh.de/die-bedeutung-von-militaersprache-in-ubersetzungen/ (дата звернення: 25.09.2025)

42. Hanaqtah, M. F. Translating military terms from English into formal Arabic. *Journal of Social Sciences*. 2019. Vol. 8, No. 1. P. 139–156.

43. Hubych P., Chyr S. Verbalization peculiarities of the «war» concept in media discourse: corpus-based and translation perspectives. *«Young Scientist»*. 2024. № 1 (125). P. 33–36.

44. Mammadzade A. F. Lexical features of english military discourse. *Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2013. № 1. С. 139–142.

45. Musurmanova S. Functional and semantic analyses of military terms. *European Journal of Humanities and Educational Advancements (EJHEA)*. 2022. Vol. 3, No. 08. P. 132–134.

46. Soatova, S. M. Linguistic Features of Military Discourse in Official Texts: A Comparative Analysis of English and Uzbek. *Central Asian Journal of Literature, Philosophy and Culture*. 2025. Vol. 6 (4). P. 627–632.

47. The Queen`s Regulations for the Army 1975. *UK Ministry of Defense*. 201. 494 p. URL: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5d5aaa46e5274a07640aefc7/The_Queen_s_Regulations_for_the_Army_1975.pdf.

48. Palchevska, O., Aleksandruk, I., Tyshchenko, O., Labenko, O., & Sydorenko, O. Military slang: Origin, structure and semantics. *Amazonia Investiga*. 2023. Vol. 12, No. 69. P. 42–50.

49. Pelepeichenko L., Podufalova T., Revutska S. Variation in the functions of narrative in military discourse. *Journal of Language and Literary Studies*. 2022. P. 209–227.

50. Uwen, G., & Mensah, E. Tomorrow may not be yours: Military slang and jargon as linguistic performance in Nigeria. *Language Matters: Studies in*

languages of Africa. 2022. Vol. 53, No. 3. P. 91–111.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Offence	Провина; правопорушення
Conviction	Засудження
Crown court	Суд Корони
Casualty Procedure 1995	Процедура надання допомоги у разі нещасного випадку 1995 року
Summary jurisdiction	Юрисдикція за спрощеною процедурою
Law of Armed Conflict	Право збройних конфліктів *(ПЗК)*
Discharge	Звільнення зі служби
Ammunition	Боєприпаси
Discipline	Дисципліна
Royal Air Force	Військово-повітряні сили Великобританії
Service psychiatrist	Військовий психіатр
Welfare	Соціальне забезпечення
Criminal charge	Кримінальне обвинувачення
Prisoner of war status	Статус військовополоненого
OSC(A) Office for Standards of Casework (Army)	Управління зі стандартів розгляду справ (Сухопутних військ)
Marines	Морські піхотинці
Ordnance	Артилерійське озброєння
Misuse of Drugs Act 1971	Закон про зловживання наркотиками 1971 року
Royal Naval air station	Авіабаза Королівського флоту
Civil Power	Цивільна влада
Wreckage	Уламки
Parachutists	Парашутисти
Sentence	Парашутисти

Accidents	Нещасні випадки
Permanent custody	Постійне утримання під вартою
Commission	Присвоєння офіцерського звання
Salvage	Рятувальні роботи
Suspected of being drunk	Підозрюваний у стані сп'яніння
1949 Geneva Convention III Relative to the Treatment	Женевська конвенція III 1949 року про поводження з військовополоненими
Evidence	Докази
AFOPS Armed Forces Overarching Personnel Strategy	Загальна кадрова стратегія Збройних Сил (ЗКС ЗС)
Aircraft	Авіаційне судно
Colonel Manning	Полковник відділу комплектування
Aircrew	Екіпаж літака
Punishment	Покарання
Committee of adjustment	Комітет з питань врегулювання спадщини
Army Personnel	Особовий склад Сухопутних військ
Summary Appeal Court	Апеляційний суд з розгляду справ у скороченому порядку
Air Traffic Control	Управління повітряним рухом
Enemy	Противник
Absence or repeated absence	Відсутність або повторна відсутність
ECAB Executive Committee of the Army Board	Виконавчий комітет Ради Сухопутних військ (ВКРСВ)
Deceased soldier	Померлий солдат
Rehabilitation of Offenders Act 1974	Закон про реабілітацію правопорушників 1974 року
Tribunal	Трибунал
Royal Air Force unit	Частина Королівських ВПС
Appeal	Апеляція

Service Prosecuting Authority	Орган Військової Прокуратури
Government	Уряд
Capture	Захоплення (у полон)
Discipline casework	Розгляд дисциплінарних справ
MCTC Military Corrective Training Centre	Центр військової виправної підготовки (ЦВВП)
Effects of Deceased Soldiers	Майно померлих солдатів
Absentees	Той, хто перебуває у самовільній відлучці;
Legal advice	Юридична консультація
Aircraft Recovery Officer	Офіцер з евакуації повітряних суден
Offenders	Правопорушники
RSH Record of Summary Hearing	Протокол спрощеного розгляду
Medical officer	Військовий лікар
Army Board	Рада Сухопутних військ
Benevolent fund	Благодійний фонд
Military personnel	Військовослужбовці
Escort	Конвой
Forces	Війська
Manual of Army Pay Duties (AC 60151)	Посібник зі службових обов'язків з армійської оплати
Military Penal Establishment	Військова пенітенціарна установа
Complainants	Ті, хто скаржаться
Officer	Офіцер
Judge Advocate	Військовий суддя
ALS Army Legal Services	Юридичні служби Сухопутних військ
Arrest	Арешт
Regulations	Статути
Criminal Record Office	Управління кримінальних записів

Deserters	Дезертири
Chain of command	Ланка командування
Industrial grade	Робітнича категорія
Prison	В’язниця
Service law	Військове право
Commanding officer	Командир частини
Brigadier	Бригадний генерал
DM(A) Director Manning (Army)	Директор з комплектування (Сухопутних військ)
Civil Servants	Цивільні службовці
Retired list	Список відставників
Civil orders	Цивільні судові розпорядження
Detention	Затримання
Sexual offence	Сексуальне правопорушення
Defence Manual of Security	Посібник Міністерства оборони з питань безпеки
Civil court	Цивільний суд
Imprisonment	Позбавлення волі
Recruiting officers	Офіцери з набору
Court Martial	Трибунал
Case papers	Матеріали справи
Soldier	Солдат
Traffic offence	Порушення правил дорожнього руху
Service Inquiry	Службове розслідування
Officer Career Development	Професійний розвиток офіцерів
Funds	Кошти
Higher commanders	Вище командування
Weather reports	Звіти про погоду
Royal Family	Королівська родина
Accused soldier	Обвинувачений солдат

Command Paper	Командний документ
Substantive rank of major general	Постійне звання генерал-майора
The Royal Warrant governing appointments, promotions and pay of the Army	Королівський Указ, що регулює призначення, присвоєння звань та оплату в Сухопутних військах
Naval Oceanography	Морська океанографія
Officer Career Development	Професійний розвиток офіцерів
Summary Hearing	Спрощений розгляд (дисциплінарних справ)
Joint Service Parachute Centres	Об'єднані центри парашутної підготовки
Transfer	Переведення
Property	Майно
Military Secretary	Військовий секретар
Provost Marshal	Начальник військової поліції
Air station	Авіаційна база
Appropriate Divisional Colonel Manning and Career Management	Відповідний полковник відділу комплектування та управління кар'єрою дивізії
Service Code of Practice for the Management of Personnel	Службовий кодекс практики управління особовим складом
The Parachute Regiment	Парашутний полк
Rescue control	Управління рятувальними операціями
Headquarters, Division of Infantry	Штаб Дивізії Піхоти
Judicial officer	Судовий офіцер
Regular Late Entry Officers	Офіцери регулярної армії пізнього вступу
Service authorities	Військові органи
Royal Navy	Королівський військово-морський флот
Officer Career Development Programm	Програма кар'єрного розвитку офіцерів

General officers	Генеральські звання
Foreign military	Іноземні збройні сили
Assignment	Призначення на посаду
Manual of Army Pay Duties	Посібник з армійських розрахунків
Substantive rank of colonel	Постійне звання полковника
Medical treatment	Медичне лікування
Public property	Державне майно
Military aircraft	Військовий літак
Military Knights of Windsor	Військові лицарі Віндзора
Service aircraft	Військове повітряне судно
Theft Act 1968	Закон про крадіжки 1968 року
Army Air Corps	Корпус армійської авіації (КАА)
Regimental sergeant major	Полковник-сержант
Public funds	Державний фонд
Public expense	За державний рахунок
Aircraft Accidents	Авіаційні катастрофи
TA (Territorial Army)	Територіальна армія
Assisting officer	Офіцер-помічник
Parachute Descents	Спуски з парашутом
SSC (Short Service Commission)	Короткостроковий офіцерський патент
Civilian address	Цивільна адреса
Treasury Solicitor	Юрисконсульт Казначейства
Grant of commissions	Надання офіцерського патенту
Director of Service Prosecutions	Директор Військової Прокуратури
Flying Regulations	Правила польотів
Military Flying Regulations	Військові правила польотів
Regimental quartermaster sergeant	Полковник-квартирмейстер
Establishment	Об’єкт

Service Code of Practice	Службовий кодекс практики
Joint Service	Об'єднана служба
IRC (Intermediate Regular Commission)	Проміжний регулярний офіцерський патент
Army Regulations	Військові настанови
Rank	Звання
Personal effects	Особисті речі
Captivity	Полон
Private soldier	Рядовий солдат
Air force	Військово-повітряні сили
Military authorities	Військова влада
MLSE (Military Local Service Engagement)	Контракт військової місцевої служби
Joint Regulations	Об'єднані настанови
RARO (Regular Army Reserve of Officers)	Резерв офіцерів регулярної армії
Private property	Приватне майно
Belligerent act	Ворожий акт
Royal Military School of Music	Королівська військова музична школа
Ministry of Defence Airfields	Аеродроми Міністерства оборони
Civil partnership	Цивільне партнерство
Warlike operations	Воєнні операції
Prisoners of War	Військовополонені
JPA (Joint Personnel Administration)	Об'єднане кадрове адміністрування
Service Custody	Військова варта
International law	Міжнародне право
Acting rank	Тимчасове звання
Armed Conflict	Збройний конфлікт

Territorial Army who are married	Одружені військовослужбовці Територіальної армії
Foreign air force	Іноземні військово-повітряні сили
Seniority	Старшинство
Charge	Обвинувачення
Royal Warrant	Королівський Указ
Warrant officer	Прапорщик
Custody	Варта
Trial	Судовий розгляд
Unit imprest	Кошти для поточних витрат
Warlike operations	Воєнні операції
Geneva Convention II	Женевська конвенція II
Higher Authority	Вищий орган
Regimental necessaries	Полкове майно
Director of Manning (Army)	Директор з комплектування (Сухопутних військ)
Commonwealth air force	ВПС країн Співдружності
Commander	Командир
Next of kin	Найближчі родичі
Military law	Військове право
Detention barracks	Дисциплінарний батальйон
Manual of Service Law	Посібник з військового права
Criminal Damage Act 1971	Закон про кримінальну шкоду 1971 року
Service Police Crime Bureau	Бюро злочинів Військової поліції
Military charge	Військове обвинувачення
Regimental Debts Act	Закон про полкові борги

ДОДАТОК Б

Комплекс вправ (на основі статуту Британських Збройних Сил «The Queen`s Regulations for the Army») для розвитку лексико-комунікативної компетенції

Тип вправи: умовно-комунікативна
Мета: актуалізація знань

Phonetic Warm-Up (5 minutes)

- Ice-breaker: "Word Chain" using military vocabulary.

Instructions:

- One student says a military-related word (e.g., "logistics").
- The next student must repeat the previous word and add a new one (e.g., "logistics, retreat").
- Continue building the chain (e.g., "logistics, retreat, ceasefire, headquarters...").
- Encourage correct pronunciation and rhythm.
- If a student forgets a word or repeats one, the chain restarts.

Homework Check-Up / Guided Practice / Communicative Exercises
Тип вправи: рецептивно-репродуктивна
Мета: засвоєння лексики
Activity 1:
Match the vocabulary with the definition

№	Term	Definition (English)
1	court-martial	H. A military court that tries members of the armed services for breaches of discipline
2	commanding officer	L. The officer in charge of a military unit or operation
3	general staff	J. A group of senior officers who assist in planning and coordinating military operations
4	infantry	B. Soldiers trained, armed, and equipped to fight on foot
5	setback	N. A reversal or defeat that delays progress
6	military district	O. A territorial unit for military administration and operations
7	rules of engagement (ROE)	D. Guidelines that define when and how force may be used in military operations
8	commission	M. The act of granting authority or creating an official military assignment

№	Term	Definition (English)
9	parade	C. A ceremonial march or display of troops
10	retreat	A. The act of withdrawing troops from enemy forces or a position
11	headquarters	K. The central office or command center of military operations
12	drill	F. Training or practice in military movements and discipline
13	logistics	E. The organization of moving, housing, and supplying troops and equipment
14	casualty	G. A person killed, wounded, or missing in action during a war
15	reinforcement	Q. Additional troops or supplies sent to support a military force
16	fire support	P. Use of artillery, aircraft, or other means to provide covering fire for troops
17	tactical movement	I. Maneuvering troops to gain a combat advantage
18	withdrawal	R. The planned removal of military forces from an area
19	ceasefire	S. An agreement to stop fighting, either temporarily or permanently

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна
Мета: закріплення лексики
Activity 2:
Fill in the blanks with the correct military term from the list provided. Use each term only once.

1. court-martial 2. commanding officer 3. general staff 4. Infantry 5. Setback 6. military district 7. rules of engagement (ROE) 8. Commission 9. Parade 10. Retreat 11. Headquarters 12. Drill 13. Logistics 14. Casualty 15. Reinforcement 16. fire support 17. tactical movement 18. Withdrawal 19. ceasefire

1. The new strategy was discussed at the main _____ late into the night.
2. After graduation from the academy, he received his official _____ as a second lieutenant.
3. The unit executed a _____ to flank the enemy from the side.

4. After the incident, the soldier was brought before a _____ for disobeying direct orders.
5. The unexpected ambush was a major _____ in the mission.
6. According to the _____, soldiers could not fire unless directly threatened.
7. Due to rising tension, the government ordered the _____ of its forces from the area.
8. The army relied heavily on _____ to ensure food and ammunition reached the front lines.
9. The _____ is responsible for strategic planning and coordination of all operations.
10. The tanks provided heavy _____ to cover the infantry during their advance.
11. The _____ moved forward through the dense forest, facing heavy resistance.
12. The national holiday included a military _____ in front of thousands of spectators.
13. Every morning, soldiers perform a strict _____ to improve discipline and coordination.
14. The battle ended with one _____ and several injuries.
15. The troops were ordered to _____ to avoid further losses.
16. Each _____ is managed separately and covers a specific area of national defense.
17. After three days of fighting, both sides agreed to a temporary _____.
18. Airborne units were sent in as _____ to help defend the position.
19. The _____ gave the order to advance after analyzing the situation.

Тип вправи: тренувальна мовленнєва
Мета: відпрацювання структури
Activity 3:
The words in each sentence are in the wrong order. Unscramble the sentences to make them correct.

1. the / is / The / enforced / engagement / Rules / strictly / of
2. ordered / retreat / commander / immediate / an / The
3. a / conduct / soldiers / must / Drill / according / to / manual / the
4. court-martial / was / A / called / officer / for / the
5. support / Infantry / fire / required / during / operation / the
6. The / strictly / obeyed / commanding / officer / orders / were
7. the / at / headquarters / held / meeting / was / A
8. joined / commission / his / officer / after / training / received / He / a
9. defined / The / by / logistics / are / military / the / regulations
10. district / divided / is / into / The / regions / military
11. movement / was / tactical / a / launched / flank / to / enemy / the
12. a / called / The / ceasefire / was / sides / both / after / by / losses
13. needed / was / reinforcement / holding / the / unit / for / position / the
14. support / fire / artillery / with / coordinated / was / infantry / The
15. setback / faced / The / during / a / major / forces / operation / the
16. was / a / reported / soldier / during / one / as / casualty / training
17. logistics / team / supplies / ensured / The / medical / and / food
18. The / during / soldiers / marched / proudly / military / parade / the
19. was / general / The / by / reviewed / morning / the / staff / plan / in

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна

Мета: опрацювання лексики / розвиток перекладу
Activity 4:
Read the sentences and translate them.

1. When there is only one flagpole the flag distinguishing the appropriate Army **headquarters** is flown at the masthead and the Union Flag at the peak.
2. The National Anthem is not to be played for officers who are serving as governors or high **commissioners** or administering any Commonwealth country, associated state or dependent territory, when they go on board any of Her Majesty's ships.
3. He is responsible for their **tactical control or movement** and is particularly to ensure that all vessels keep their correct station.
4. If a soldier who has enlisted in the reserve forces without having been discharged from his previous engagement is to be tried by **Court Martial** he will be returned to his previous corps for trial.
5. The troops experienced a serious **setback** due to poor coordination during the night operation.
6. The implications for Ministry of Defence policy, regulations, instructions (e.g. **rules of engagement**, operational procedures).
7. Before soldiers are dismissed from any duty for which ammunition has been issued, an officer or warrant officer is to be made responsible for the **withdrawal** of any which remains unexpended together with accountable used components, and for their return to store.
8. The duties of the **logistics** branch include questions relating to the movement of troops, issue of routes, use of load carrying vehicles, mobilization (equipment, vehicles and supplies), appropriation, occupation and equipment of barracks and hospitals, hire of buildings to supplement barrack accommodation and arrangements for camp and catering.
9. To receive the Chief of the Defence Staff, the Chief of the Naval Staff and First Sea Lord, the Chief of the **General Staff** or the Chief of the Air Staff on an official visit to any formation of the three Services.
10. Artillery provided **fire support** to the infantry advancing on the eastern flank.
11. **Drill** ammunition may only be used with live ammunition as specifically laid down in **infantry** training pamphlets.
12. No officer or soldier on such a **parade** is to be compelled to take part in a service of any denomination other than his own or in any joint service.
13. Unit fire orders and fire prevention schemes are to be kept under continuous review and tested by a system of frequent fire **drills.**
14. In the case of deaths in countries abroad, however, certain assistance may be granted as laid down in **Casualty** Procedure 1995.
15. All chaplains are entitled to attend on duty annual **retreats** or equivalent spiritual conferences.
16. Each **military district** follows specific orders issued by headquarters in accordance with the Queen’s Regulations.
17. A temporary **ceasefire** was declared to allow evacuation of civilians and casualties.
18. There is also a small section at Worthy Down, the Individual **Reinforcement** Planning Team (IRPT), responsible for mobilizing the Army in the event of conflict of any sort up to and including general war.
19. The second in command is to act for and take the place of his **commanding officer** whenever necessary, and to be the **commanding officer's** chief assistant in the training of his unit.

Тип вправи: рецептивна
Мета: розуміння тексту
Activity 6:
Read the text and translate it

Training According to The Queen's Regulations of the Army

According to *The Queen's Regulations of the Army*, every soldier must understand the structure and discipline of the armed forces. The **headquarters** plays a vital role in planning operations, coordinating units, and ensuring that orders are executed across each **military district**. The **general staff**, located at headquarters, supervises strategy and oversees all levels of command.

Every **commanding officer** is responsible for enforcing the **rules of engagement (ROE)**, which define when and how force may be used during operations. Violations of these rules may result in a **court-martial**, as discipline and lawful conduct are fundamental in military service.

Before joining active units such as the **infantry**, soldiers must receive a **commission** after completing their training. During training, they participate in **drills** that develop discipline, coordination, and reaction under pressure. The army also holds ceremonial events, such as the annual **parade**, where soldiers demonstrate their skills and honour military tradition.

In real combat situations, units may have to carry out a **tactical movement** or conduct a **retreat** if enemy forces become overwhelming. In such cases, the **withdrawal** must be organized, and **fire support** is often requested to cover the maneuver. Effective **logistics** are crucial in ensuring the supply of food, ammunition, and medical aid to frontline troops.

Unexpected challenges, such as a **setback** in an operation, may lead to a temporary loss of ground or a **casualty** among soldiers. When needed, **reinforcement** is sent to support weakened units or to resume offensive action.

During prolonged conflicts, military leaders may agree on a temporary **ceasefire** to negotiate terms, provide humanitarian aid, or regroup forces. All these actions must comply with the established regulations and be approved by higher command.

The Queen's Regulations emphasize that discipline, structure, and respect for orders are what ensure the strength and unity of the British Army.

Тип вправи: комунікативна
Мета: розвиток мовлення
Less Guided Practice / Communicative Exercises (15 min.)
Activity 6 (speaking):
Divide students into small groups (3–4 people).
Each group draws a card with a military situation (e.g., "Brief your team after a setback during a mission" or "Explain the drill procedure to new recruits").
Students must prepare a 2–3 minute role-play using at least 5 of the target vocabulary words (e.g., court-martial, commanding officer, logistics, reinforcement, ceasefire).
One student in each group presents the briefing while the others ask follow-up questions.

ДОДАТОК В

Лекція

Ознайомча коротка тезисна лекція *– це форма навчального заняття, спрямована на стислий і структурований виклад ключових аспектів певної теми. Метою такої лекції є ознайомлення студентів із предметом дослідження, формування початкового уявлення про основні поняття та проблематику, а також мотивація до поглибленого вивчення теми.*

Тема: «Специфіка перекладу термінів у текстах військового дискурсу»

План:

1. Роль термінів у військового дискурсі
2. Лексико-семантичні особливості військового дискурсу
3. Класифікаційні підходи та структурні моделі військової термінології
4. Специфіка та принципи перекладу термінологічних одиниць у військових текстах
5. Узагальнення та формулювання висновків

Основним елементом кожної держави є армія. Важливо враховувати, що кожна країна має свої військові структури, традиції та звичаї, які відображаються в офіційних документах. Спотворення значення військових термінів, заміна їх неточними відповідниками чи опущення інформації — це серйозні помилки перекладача. Метою перекладу в такому випадку є пошук максимально точного еквівалента, здатного передати реалії іншої культури. Термін — це мовна одиниця з чітким, фахово закріпленим значенням, що відображає ключові поняття у відповідній сфері.

Військова термінологія, як і будь-яка інша, виконує функцію номінації, класифікації та опису об’єктів реальності, специфічної для збройних сил. У текстах військової тематики точність терміну має критичне значення, оскільки неправильна інтерпретація може мати серйозні практичні наслідки. Особливо це стосується таких текстів, як статути, інструкції, бойові накази. В таких випадках терміни мають бути максимально точними, недвозначними та однозначно інтерпретованими перекладачем. Також важливо зазначити, що

вживання спеціальної термінології дозволяє фахівцям точно інтерпретувати зміст повідомлень, незалежно від контексту чи зовнішніх чинників.

Розглядаючи поняття дискурсу, варто надати йому визначення. Згідно з Енциклопедією Сучасної України, дискурс – це аргументоване усне або письмове обговорення теми, яке включає і способи аргументації. Ф. Бацевич визначає дискурс як інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що є результатом взаємодії мовних, когнітивних і соціальних чинників. Отже, дискурс розглядається як мовленнєва діяльність, що здійснюється в конкретному соціальному контексті з урахуванням намірів учасників комунікації, ситуації мовлення та жанрової специфіки.

Військовий дискурс є окремим різновидом, метою якого є організація комунікації у сфері оборони, командування, управління, бойових дій. За визначенням Корольової Т. та ін., військовий дискурс – це когнітивно-комунікативна система, яка формує систему концептів, що відображають уявлення про об’єкти військової дійсності та засоби їхнього мовного оформлення.

Військовий дискурс характеризується стислим, точним та директивним стилем. Йому властива перевага номінативної лексики над описовою, чітка ієрархічна структура понять, велика кількість абревіатур, використання усталеної термінології, скорочень, кодифікованих структур та регламентованих формул. Він охоплює як офіційне спілкування в межах військових установ, так і комунікацію під час військових операцій, навчань, у документації, інструкціях, звітах, наказах та ін.

Лексика військового дискурсу диференціюється наступними групами:

1) військова термінологія – позначає низку понять, які безпосередньо пов’язані з військовою справою, веденням війни, тактики, збройними силами, тощо;

2) військово-технічна термінологія включає науково-технічні терміни.

Отже, використання військових термінів є надзвичайно важливим для військового дискурсу, зокрема сучасного, адже це дозволяє уникнути багатьох непорозумінь серед осіб, котрі не володіють знаннями та навичками у військовій сфері.

Цікаво, що військові терміни мають характерні способи утворення. У своїй статті Бхіндер Н. подає наступну класифікацію:

• словоскладання – це лексеми, які складаються з більш ніж однієї основи (висотне бомбардування, окуляри нічного бачення, розвідка з відкритих джерел, саморобний вибуховий пристрій, що перевозиться на автомобілі);

• афіксація – це процес додавання афікса до слова для створення нового слова з іншим значенням (маневреність, бомбардування, укріплення, капітуляція);

• іменникові словосполучення складаються з головного іменника, який називається головним, і будь-яких залежних слів для створення нових термінів (план кампанії, інформаційні операції, район ураження, пошуково-рятувальний район);

• кальковані слова – це слова, утворені шляхом нульової деривації, що передбачає перехід слова з однієї частини мови в іншу без зміни форми (до офіцера, до бою, до армії, до війни).

Також важливою є класифікація термінів за структурою:

• прості (однослівні)

• похідні (із суфіксами/префіксами)

• складні (двокомпонентні)

• терміни-словосполучення.

Класифікація військових термінів згідно з типологією:

- тактична термінологія (*setback – відступ*);
- військово-організаційна (*General Staff – Генеральний штаб*);
- військово-технічна (*antiaircraft launcher – зенітна установка*);
- за видами військ (*Navy – військово-морські сили*);

- за родами військ (*vehicular troops – мотострілкові війська*).

З розвитком сучасних технологій з’являється багато нових термінів, котрі пов’язані з видами зброї, техніки, транспортних засобів, а також методами війни. Таким чином виник ще один вид військового дискурсу-військово-інноваційний. Це специфічне явище, у якому учасники домовляються про спільні цінності та зміст військової ідеї. Коли така інновація схвалюється і демонструється в суспільстві, появляється новий термін- неологізм.

Окрему категорію становить військовий сленг, який використовується для повсякденного спілкування між військовими. До нього належать такі тематичні групи:

• міжособистісні стосунки – повсякденні взаємини у військовому колективі; стосунки між військовослужбовцями залежно від звання, посади, озброєння та роду військ; ставлення цивільного населення до військових;

• діяльність особового складу підрозділу – повсякденна діяльність та розпорядок дня; бойова діяльність та навчання, дозвілля;

• військовослужбовець та його оточення – харчування, обмундирування, спорядження, транспортні засоби, стан здоров'я, психологічний стан

У дослідженні військового дискурсу важливо зазначити, що військова лексика відіграє ключову роль, оскільки саме вона формує основу для організації збройних сил, ведення бойових дій та класифікації озброєння.

Таким чином, у своїй науковій роботі Литовченко В. подає наступну класифікацію термінів:

• класифікацію за семантичним змістом лексичних одиниць, на основі якої вчені виокремлюють однозначні та багатозначні термінологічні одиниці у межах певної терміносистеми;

• класифікацію за сферою застосування лексичних одиниць, згідно з якою виділяються універсальні, унікальні та концептуально-авторські терміни;

• класифікацію на основі історико-лексикологічних аспектів, яка враховує наявність термінів-архаїзмів і термінів-неологізмів у межах певного історичного періоду [6, с. 158]

Як уже зазначалося, у сучасному військовому дискурсі термінологія відіграє ключову роль, оскільки вона забезпечує точність та ефективність комунікації. Залежно від виду збройних сил, терміни мають специфічне значення, що дозволяє їх систематизувати за окремими категоріями.

Тож, можна виділити ще одну класифікацію:

1) терміни сухопутних військ (з-поміж яких науковець виділяє терміни механізованих, танкових, аеромобільних, ракетних та інших військ: *field artillery – польова артилерія*);

2) терміни військово-морських сил (з-поміж яких науковець виділяє терміни надводних, підводних сил тощо: *landing craft – десантний корабель*);

3) терміни військово-повітряних сил (з-поміж яких науковець виділяє терміни винищувальної, розвідувальної, штурмової, військово-транспортної авіації тощо: *bomber – бомбардувальник*);

4) терміни військ зв'язку (*signal operations center – вузол зв'язку*);

5) терміни інженерних військ (*combat engineer support – інженерне забезпечення бойових дій*). [3, с. 56]

Переклад військових термінів вимагає не лише високої мовної компетенції, але й ґрунтовного знання військової справи. Не завжди певний термін можна перекласти однозначно. З цього випливає, що терміни можуть поділятися на:

1) однозначні: ті, які мають один варіант перекладу;

2) багатозначні: ті, які мають декілька варіантів перекладу.

Особливі труднощі виникають зі словами, значення яких не збігаються в українській та англійській мовах, наприклад: *генерал-полковник – colonel general, генерал-general – major general, прапорщик – warrant officer.*

У своїй статті Пуш О. та Гасюк Н. виокремили класифікацію військових термінів за складністю перекладу:

1. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності. Розуміння і переклад цих термінів, зазвичай, не становить особливих труднощів, тому їх можна перекладати наступним чином:

a) використовувати український еквівалент, форма якого пов'язана з формою англійського терміна (інтернаціональні терміни): *система – system, маркер – marker, полігон – polygon*;

b) використовувати український еквівалент, форма якого НЕ пов'язана з формою англійського терміну;

c) для перекладу багатокомпонентного англійського терміну використовувати український термін, компоненти якого збігаються за формою і значенням: *antitank artillery – 'протитанкова артилерія', atomic bomb – 'атомна бомба'*;

d) перекладати багатокомпонентний англійський термін за допомогою українського терміну, окремі компоненти якого відрізняються.

2. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності відсутні в українській дійсності, але вони мають загальноприйняті українські еквіваленти: *National Guard–'Національна гвардія сухопутних військ'.* Такі терміни перекладаються за допомогою підбору відповідних українських аналогів. Для перекладу цієї групи термінів велике значення має контекст.

3. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, які відсутні в українській дійсності, і НЕ мають загальноприйнятих українських еквівалентів: *clothing allowance – грошова надбавка на одержання форми одягу.*

Оскільки у військовому дискурсі існує безліч лексичних одиниць, котрі можуть мати багато значень, при перекладі можуть виникати труднощі. Для того, щоб уникнути таких складностей, перекладу необхідно використовувати такі способи перекладу:

1) описовий спосіб: *ground time –«час перебування літака на землі»*;

2) дослівний переклад: *general staff – «спільний штаб», zone – «зона комунікацій»;*

3) частковий або повна транслітерація: *master sergeant – «майстерсержант»;*

4) транслітерація та дослівний переклад: *chief master sergeant – «головний майстер-сержант»;*

5) транскрибування: *captain – «капітан», commander –«командир».*

Військовий дискурс є специфічною формою професійного спілкування, що вимагає високої точності, чіткості та однозначності вживаної термінології. У цьому контексті військова лексика виконує ключову роль, адже забезпечує ефективну комунікацію між військовими структурами, а також відображає реалії військової діяльності. Різноманіття класифікацій військових термінів — за структурою, походженням, сферою застосування, семантикою — підкреслює складність та багатовимірність цієї мовної системи. Зокрема, виділяються як фахова термінологія, так і сленг, що використовується у неформальному спілкуванні військових. Важливість точного перекладу військової термінології також не можна недооцінювати, адже помилки в цьому процесі можуть призвести до серйозних наслідків. Особливо в умовах сучасних військових конфліктів, які зумовлюють появу нових термінів, гібридної лексики, впливу технічного прогресу (кібервійни, дрони, інформаційні атаки), перекладач має виступати не лише мовним посередником, а й аналітиком та дослідником терміносистеми. Отже, військовий дискурс постає як когнітивно-комунікативна система, у якій мова, культура, професійні знання та соціальний контекст взаємодіють з метою забезпечення ефективного функціонування збройних сил. Таким чином, дослідження специфіки перекладу військових термінів не лише сприяє вдосконаленню перекладацької практики, але й поглиблює розуміння природи військового дискурсу загалом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Александрова О., Корольова Т., Соріч Р. Військовий дискурс та особливості його перекладу. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. Одеса, 2021. № 33. С. 369–386.
2. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-е вид., доп. Київ : ВЦ «Академія». 2009. 376 с.
3. Бесклетна О., Шаранова Ю. Проблема класифікації англомовної військової лексики в парадигмі лінгвістичних досліджень. *Закарпатські філологічні студі*. 2021. № 19. С. 55–59.
4. Бугайчук О. В. Функціонування військових термінів у німецькомовному військовому дискурсі. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2023. № 1. С. 137-142.
5. Гасюк Н. В., Пуш О. М. Особливості перекладу військової термінології. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2022. № 58. С. 305–308.
6. Енциклопедія Сучасної України. Дискурс. URL: https://esu.com.ua/article-24374
7. Коржак З. З. Особливості перекладу сучасної військової термінології. Івано-Франківськ, 2024. С. 71–75.
8. Литовченко В. Уплив екстра- та інтралінгвальних чинників на розвиток військової лексики української мови. *Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету. Серія «Філологічні студії»*. 2014. Вип. 10. С. 75–83.
9. Лукіянчук Ю. Способи класифікації військових термінів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2017. № 66. С. 65–67.
10. Нагач М. В., Хоменко М. М. Особливості перекладу військових термінів. *Philology and Linguistics*. Orléans, France, 2023. № 179. С. 596–606.

11. Словник іншомовних слів. Що таке дискурс?. URL: https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/sis.pl?Qry=%C4%E8%F1%EA%F3%F0%F1

12. Стародубцева А. О., Талавіра Н. М. Специфіка перекладу військової термінології в англомовних онлайн-новинах під час висвітлення війни в Україні. *Філологічні записки, «Young Scientist»*. 2023. №7 (119). С. 57–61.

13. Сукаленко Т. Шпетна С. Функціювання військового дискурсу в сучасному комунікативному просторі. *Acta Paedagogica Volynienses*. 2023. С. 96–102.

14. Погонець В. Особливості англомовного військового дискурсу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 39, т. 2. С. 67–71.

15. Bhinder Nataliya. Lexical peculiarities of modern English language military discourse. *Seriia «Filolohiia» - Problems of Humanities*. 2021. № 45. P. 52–60.